

ВИДАННЯ
“УКРАЇНСЬКЕ МІСТО”

№ 75

СПЕЦІАЛЬНИЙ
ВИПУСК

Директор видання: Маргарита Юрченко

Експерти: Мирослав Пітцик
Вікторія Сидоренко

04053, Україна, Київ,
вул. Артема, 73, 11 поверх
тел. (44) 486 2878, факс (44)486 2812

Свідоцтво про реєстрацію:
КВ 3326 від 26.06.1998

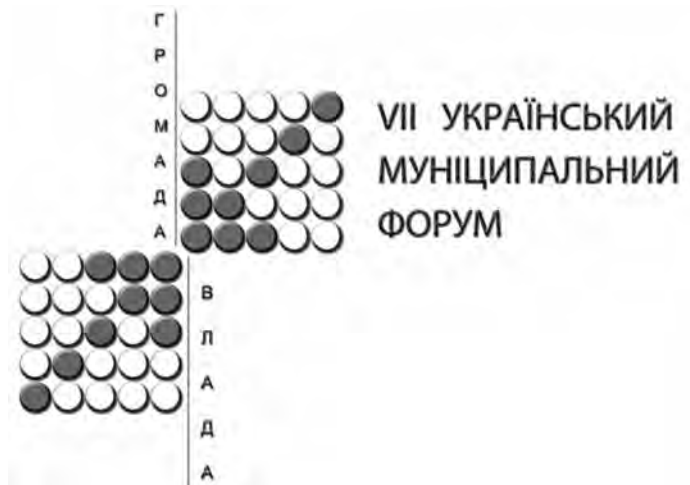
Видання здійснене в рамках Проєкту USAID ДІАЛОГ, який спільно впроваджується Агентством США з міжнародного розвитку та Асоціацією міст України. Впровадження проєкту стало можливим завдяки підтримці американського народу, здійсненій через Агентство США з міжнародного розвитку.

Зміст не обов'язково відображає думку USAID або Уряду США.

ВІСНИК

АСОЦІАЦІЇ МІСТ УКРАЇНИ

Читайте в номері:

**30 червня – 2 липня 2011 року
м. Ілчівськ**

VII Український муніципальний форум

Асоціація міст України 30 червня – 2 липня 2011 року в Ілчівську (Одеська область) провела VII Український муніципальний форум, який продовжив багаторічну традицію збирати міських голів, представників Уряду, експертів та науковців, представників міжнародних організацій для обговорення нагальних проблем місцевого самоврядування, налагодження співпраці та вироблення спільної позиції Уряду та Асоціації міст України у питаннях розвитку місцевого самоврядування, реформування законодавства, розв'язання конкретних проблем забезпечення життєдіяльності територіальних громад.

Програма Форуму включала три тематичних дні:

30 червня 2011 року – «День ДІАЛОГУ» (проводився в рамках реалізованого спільно з АМУ проекту USAID «Ініціатива захисту прав та представлення інтересів місцевого самоврядування» (ДІАЛОГ).

1 липня 2011 року – «День місцевого економічного розвитку» (проводився в рамках спільного проекту Федерації Канадських муніципалітетів та АМУ «Місцевий економічний розвиток міст України» (МЕРМ), який здійснюється за фінансової підтримки уряду Канади).

2 липня 2011 року – Літня школа для міських голів «Система якісного муніципального управління в Україні» (захід проводився в рамках проекту «Місцеве самоврядування в Україні: програма підвищення кваліфікації та проведення прикладних досліджень», який спільно реалізують Асоціація міст України та Норвезька асоціація місцевих і регіональних властей в 11 містах двох пілотних областей – Миколаївської та Одеської. Фінансує проект МЗС Норвегії).

Привітання учасникам Форуму надіслали Президент України В.Янукович, Голова Верховної Ради України В.Литвин, Президент Української Асоціації місцевих і регіональних влад С.Чернов, Голова Київської міської державної адміністрації О.Попов.

У Форумі взяли участь: міські голови та керівники органів місцевого самоврядування – 312 осіб, представники органів державної влади – 20 осіб, представники міжнародних організацій та партнерів АМУ – 36 осіб.

На наступних сторінках цього видання ми пропонуємо детальну інформацію про роботу VII Українського муніципального форуму.

Президент України

Організаторам та учасникам
VII Українського муніципального форуму

Шановні друзі!

Щиро вітаю вас із відкриттям VII Українського муніципального форуму

Приємно, що незадовго до святкування 20-ї річниці незалежності України ви зібралися для вироблення спільних проєктів, спрямованих на регіональний розвиток та місцеве самоврядування.

Переконаний, що результати Форуму будуть ще одним громадським внеском у реалізацію державних засад розбудови демократичного суспільства, забезпечення його економічного зростання та консолідації Українського народу на шляху до європейської інтеграції.

Бажаю усім плідної роботи й ухвалення виважених рішень та реалізації інноваційних задумів. Нехай сьогоднішнє зібрання стане доброю нагодою для професійного й дружнього спілкування, здобутки якого будуть корисними як для місцевих громад, так і для усієї держави.

Добра вам, наснаги, успіхів.

 Віктор ЯНУКОВИЧ

Шановні колеги!

Від імені Уряду вітаю учасників та гостей VII Українського муніципального форуму.

У демократичній країні визначну роль відіграє місцеве самоврядування, яке є інструментом розв'язання як регіональних, так і загальнодержавних проблем. Запропоновані до розгляду на Форумі питання співзвучні із завданнями, визначеними в ініційованій Президентом України Програмі економічних реформ "Заможне суспільство, конкурентноспроможна економіка, ефективна держава". У рамках виконання Програми діяльність Уряду спрямована, насамперед, на правове забезпечення удосконалення діяльності місцевого самоврядування, посилення місцевих бюджетів в умовах оновленого податкового і бюджетного законодавства, ефективне використання земельних ресурсів, рентабельне функціонування житлово-комунального господарства, запровадження інструментів місцевого економічного розвитку.

Децентралізація владних повноважень, удосконалення управління на місцевому рівні, зокрема шляхом реформування адміністративно-територіального устрою держави, – пріоритетні завдання другого етапу розпочатої в країні адміністративної реформи. Першочерговими завданнями Уряду в цьому процесі є напрацювання комплексних концептуальних засад з удосконалення системи місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх територіальної основи.

Модернізація територіальної організації влади, системи управління в центрі та на місцях стануть основою повномасштабних кардинальних змін в економіці України.

Упевнений, що практика проведення на українських муніципальних форумах відкритого і широкого діалогу центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, їх асоціацій сприятиме конструктивній співпраці та розвитку партнерських відносин між ними, консолідації та згуртованості суспільства і держави.

Переконаний, що загальною і злагодженою роботою ми ефективно вирішимо проблеми забезпечення життєдіяльності територіальних громад, їх динамічного соціально-економічного розвитку та наблизимо нашу країну до загальноєвропейських стандартів, серед яких зміцнення місцевої демократії є пріоритетним.

Бажаю всім учасникам Муніципального форуму творчої наснаги, міцного здоров'я та успіхів у подальшій спільній діяльності на благо Українського народу.

З повагою

Прем'єр-міністр України

Микола АЗАРОВ

*30 червня 2011 р.
м. Київ*

**Організаторам, учасникам і гостям
VII Українського муніципального форуму**

Щиро вітаю лідерів муніципального руху з початком роботи представницького форуму.

Стали доброю традицією щорічні збирання представників місцевого самоврядування, органів державної влади, міжнародних організацій, експертів та науковців для обговорення й вирішення проблем забезпечення життєдіяльності територіальних громад, розвитку місцевої демократії, добробуту співвітчизників.

Сьомий форум відбувається в рік визначних ювілеїв – 20-річчя проголошення Незалежності України та 15-річчя прийняття Конституції нашої держави, що надає особливої відповідальності у ході вироблення спільної позиції представниками влади щодо перспектив розвитку місцевого самоврядування.

Переконаний, проведення школи міських голів згуртує широке коло однодумців, надасть можливість поділитися досвідом роботи, обговорити кращі практики та новації у веденні міського господарства.

Щиро вірю, що ухвалені вами рішення будуть реальним внеском у справу формування державної політики в сфері місцевого розвитку, вдосконалення законодавчого забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування, дієвим стимулом у торуванні практичного шляху до європейської спільноти.

Бажаю всім учасникам форуму міцного здоров'я, творчої наснаги, плідної праці та життєвих гараздів.

Володимир ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ
РАЙОННИХ ТА ОБЛАСНИХ РАД
Всеукраїнська асоціація
органів місцевого самоврядування

Україна, 04053, м. Київ, вул. Артема 73
Тел./факс: (044) 484-05-19, (044) 484-05-66
E-mail: uamrv@ukr.net, www.alau.com.ua

UKRAINIAN ASSOCIATION OF
DISTRICT AND REGION COUNCILS
All-Ukrainian Association
of Local and Governments

Ukraine, 04053, Kyiv, Artema Str., 73
Tel./fax: (044) 484-05-19, (044) 484-05-66
E-mail: uamrv@ukr.net, www.alau.com.ua

Шановні учасники зібрання!

Від імені Української асоціації районних та обласних рад щиро вітаємо Вас з проведенням VII Українського муніципального форуму, який є переконливим свідченням того, що місцеве самоврядування в Україні стало вагомим складовою народовладдя і сприймається як один із атрибутів громадянського суспільства.

Місцеве самоврядування як невід'ємна частина державного устрою, його управлінського механізму відіграє важливу роль в повсякденному житті наших громадян, консолідації суспільства, наближенні до Європейських стандартів державотворення.

Упевнені, що подальший розвиток та вдосконалення місцевого самоврядування та регіональної політики буде запорукою збереження мира та злагоди в Українському суспільстві, потужним стимулом для сталого економічного зростання, підвищення добробуту людей, суттєвих змін на краще в усіх сферах нашого життя.

Бажаємо всім учасникам форуму наснаги та енергії, нових здобутків на ниві зміцнення державності.

Сподіваємось що цей день – «День Діалогу» додасть настрою, буде надихати на нові звершення задля розвитку рідної України.

З повагою,
Президент Асоціації
районних та обласних рад,
Голова Харківської обласної ради

Сергій ЧЕРНОВ

**КИЇВСЬКА
МІСЬКА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ**

Шановні колеги!

Від імені Київської міської державної адміністрації та від себе особисто щиро вітаю усіх учасників VII Українського муніципального форуму!

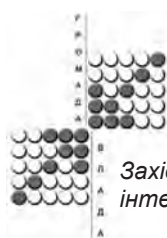
Впевнений, що форум виконає своє основне завдання - сприятиме налагодженню ефективної співпраці органів державної влади та органів місцевого самоврядування, забезпеченню подальшого розвитку місцевого самоврядування та вирішенню проблем щодо забезпечення життєдіяльності територіальних громад.

Організаторам та учасникам форуму бажаю успішної роботи, плідного співробітництва, яскравих дискусій та творчих успіхів!

З повагою

Голова Київської міської
державної адміністрації

Олександр Попов

Захід проведено в рамках проекту USAID «Ініціатива захисту прав та представлення інтересів місцевого самоврядування» (ДІАЛОГ), який реалізується спільно з АМУ.

30 червня 2011 року

День ДІАЛОГУ

День Діалогу – перший день роботи VII Українського муніципального форуму.

Головна мета Дня Діалогу – налагодження співпраці та вироблення спільної позиції Уряду та Асоціації міст України у питаннях розвитку місцевого самоврядування, реформування законодавства, розв'язання конкретних проблем забезпечення життєдіяльності територіальних громад.

У засіданні взяли участь міські голови та керівники органів місцевого самоврядування, представники органів державної влади, міжнародних організацій та партнерів АМУ.

Засідання проходило під головуванням Президента АМУ, Дніпропетровського міського голови І.Куліченка. В Президії: С.Скубашевський, заступник Глави Адміністрації Президента України, В.Баранов, Голова Комітету Верховної Ради України з питань бюджету, М.Пундик, Голова Одеської обласної ради, М.Пітцик, Віце-президент АМУ з виконавчої роботи, В.Хмельнюк, Іллічівський міський голова, О.Костусев, Одеський міський голова, П.Хлицов, заступник голови Одеської облдержадміністрації.

Відкриваючи захід, **І.Куліченко**, зокрема, наголосив, що за сім років проведення наші Форуми перетворилися на найбільш авторитетні зібрання муніципальної громадськості в Україні, на яких, незважаючи на партійну чи регіональну приналежність, декларується консолідована позиція Асоціації у відстоюванні прав та законних інтересів територіальних громад.

Президент АМУ наголосив, що лише в діалозі місцевого самоврядування з державною владою можна віднайти шляхи вирішення актуальних проблем територіальних громад, узгодити загальнодержавні, регіональні і місцеві інтереси та досягти вирішення стратегічного завдання – формування й справді законодавчо і фінансово спроможного, конституційно незалежного і ефективного місцевого самоврядування в Україні. Саме з цією метою в рамках Форуму традиційно проводиться День ДІАЛОГУ за участі представників органів державної влади.

– Сьогодні ми обговоримо проблеми у сферах законодавчого забезпечення діяльності місцевого самоврядування, формування місцевих бюджетів, реформування житлово-комунального господарства та спробуємо разом віднайти шляхи їх вирішення, – зазначив Президент АМУ.

Після офіційної церемонії відкриття та привітання гостей І.Куліченко надав слово **С.Скубашевському**, заступнику Глави Адміністрації Президента України. Виголосивши привітання від Президента України В.Януковича, він повідомив, що Президент не зміг взяти участь у Форумі і запропонував провести у вересні-жовтні спільне засідання за участі міських голів, на якому буде розглянуто питання реформування місцевого самоврядування.

С.Скубашевський зупинився на ініціативах Президента щодо реформ у всіх сферах життя країни. Після проведення реформування системи органів державної влади, що має завершитися до кінця літа, наступним кроком стане розробка концепції реформування місцевого самоврядування. Це питання розглядалося на останньому засіданні Ради регіонів. Всі її члени отримали опитувальний лист з питань розвитку та підтримки місцевого самоврядування, який включає розділи про інституційний розвиток місцевого самоврядування, адміністративно-територіальну реформу, децентралізацію влади та делегування повноважень, фінансову децентралізацію, вдосконалення системи служби в органах місцевого самоврядування, інфраструктури та житлово-комунального господарства, залучення громадян та підвищення їх обізнаності щодо діяльності органів місцевого самоврядування, виборчу систему. Цей опитувальник також буде поширено серед членів Асоціації для надання

можливості керівникам органів місцевого самоврядування висловити власні бачення та пропозиції, а згодом буде передано до Фонду сприяння розвитку місцевого самоврядування при Президентові України. Всі проблеми та пропозиції будуть опрацьовані, узагальнені і винесені на обговорення на зустріч з Президентом. За підсумками цієї роботи буде розроблена Концепція реформування місцевого самоврядування. Але головне положення, на якому наголошує

Президент, і це його принципова позиція, – значна частина повноважень і ресурсів повинна бути передана на місцевий рівень.

Президент просив звернутися до учасників Форум з таких практичних питань, які мають бути у сфері уваги органів місцевого самоврядування:

- підготовка до осінньо-зимового періоду;
- підготовка до навчального року;
- підготовка та проведення святкування 20-річчя Незалежності України.

Президент розуміє, що лише тоді країна буде успішною, коли кожна, навіть найменша громада, буде заможною та самодостатньою. Головна формула успіху у цій справі – дружня злагоджена робота органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади.

Президент АМУ І.Куліченко підкреслив, що Асоціація міст України готова до співпраці щодо розробки реформ у сфері місцевого самоврядування.

Далі слово отримав В.Баранов, Голова Комітету Верховної Ради України з питань бюджету, постійний представник АМУ в парламенті. Він виголосив привітання від Голови Верховної Ради України В.Литвина. Привітання від Прем'єр-міністра України М.Азарова за його дорученням зачитав заступник голови Одеської облдержадміністрації П.Хлицов.

Привітав учасників Форуму і М.Пундик, Голова Одеської обласної ради.

Далі з вітальним словом до присутніх звернувся **В.Хмельнюк**, Іллічівський міський голова. Він подякував керівництву Асоціації за прийняте рішення повернутися до традиції проведення зібрання міських голів в Іллічівську і підкреслив, що міська влада забезпечить проведення всіх заходів на найкращому рівні. В.Хмельнюк ознайомив учасників та гостей Форуму з досягненнями міста за останні роки у розвитку промисловості, залученні інвестицій в інфраструктуру міста, будівництві житла, впровадженні кращого досвіду муніципального управління. Він побажав всім успішної плідної роботи та приємного комфортного перебування у місті.

Після виголошення всіх привітань та поздоровлень іменинників розпочалася робоча частина Форуму.

Для забезпечення ефективного діалогу з представниками органів державної влади Асоціація традиційно збирала та формувала проблемні питання територіальних громад у різних сферах діяльності органів місцевого самоврядування. До цього річного Форуму надійшло 239 запитань від 185 міст. Для обговорення на Дні Діалогу винесено три основні блоки питань: проблеми законодавчого забезпечення діяльності місцевого самоврядування, бюджетні та податкові питання, проблеми сфери житлово-комунального господарства.

Проблеми законодавчого забезпечення діяльності місцевого самоврядування

Основним доповідачем з цього питання виступив **О.Костусєв**, Одеський міський голова, Віце-президент АМУ з питань правової політики.

Щойно країна відзначила 15 річницю прийняття Конституції України. Минуло також 14 років від прийняття чинного закону «Про місцеве самоврядування в Україні», а незабаром ми відзначимо також 14 років і від ратифікації Верховною Радою Європейської хартії місцевого самоврядування. За цей час законодавча база місцевого самоврядування якщо й наблизилася до необхідного рівня відповідності вимогам Хартії, то лише в незначній мірі.

Влітку минулого року висновком експертів Ради Європи було констатовано, що в Україні на рівні Конституції, законів та практики повністю чи частково не реалізовано норми Європейської хартії щодо таких засад місцевого самоврядування, як його автономія та спроможність в реалізації наданих повноважень.

Висновок був розглянутий 4 жовтня на Комітетських слуханнях у Комітеті Верховної Ради з питань державного будівництва та місцевого самоврядування, де було підтверджено серйозність проблем з впровадженням принципів Хартії в Україні. Учасники слухань запропонували, зокрема, Кабінету Міністрів вжити заходів щодо перегляду Бюджетного, Податкового (тоді ще проекту) кодексів, Законів «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації» та інших у контексті адміністративно-територіальної реформи, реформи місцевого самоврядування, узгодження законодавства з положеннями Європейської хартії.

Відповідно до цього Звернення надано доручення Мін'юсту, Мінрегіонбуду, Мінфіну спільно з всеукраїнськими асоціаціями органів самоврядування проаналізувати висновки європейських експертів Ради та подати Кабміну відповідні пропозиції. Зазначеним міністерствам та ДПА було наголошено на необхідності враховувати положення та принципи Європейської хартії під час підготовки проектів відповідних законодавчих актів.

Після цього справді конструктивного продовження не відбулося – і, до речі, досі не відбувається. Мінрегіонбуд вже на той час підготував пакет доволі специфічних законопроектів – у тому числі «Про адміністративно-територіальний устрій», «Про місцеве самоврядування», «Про місцеві державні адміністрації». Вони суперечили Європейській хартії ще більше у порівнянні з чинним законодавством, і Асоціація міст опонувала їм як могла. Ні висновки європейських експертів, ні

рекомендації Комітету Верховної Ради, ні доручення Віце-прем'єра не спонукали тоді Міністерство змінити свої підходи до місцевого самоврядування. Законопроекти без внесення принципових змін були направлені на розгляд Уряду. І лише завдяки спільним зусиллям асоціацій органів місцевого самоврядування та Адміністрації Президента Уряд їх відхилив.

Тим часом в іншій сфері, вкрай важливій для місцевого самоврядування, було прийнято Податковий кодекс, який ліквідував цілу низку важливих ресурсів для наповнення місцевих бюджетів

– ринковий збір, транспортний податок, податок на рекламу – без адекватної компенсації цих втрат. Змінами, внесеними до законодавства у зв'язку з прийняттям Податкового кодексу, було також нівельовано здобутки місцевого самоврядування в прийнятому минулого року Бюджетному кодексі. Всі ці події складаються в загальну тенденцію останнього часу.

Далі. У грудні стало відомо про підготовку Держземагентством законопроекту, відповідно до якого повноваження сільських, селищних, міських міст районного значення рад щодо розпорядження землями в межах населених пунктів мали бути передані районним державним адміністраціям. Мотивувалося таке рішення відсутністю прогресу в процесі розмежуванні земель державної і комунальної власності та корумпованістю відповідних місцевих рад, а провина покладалася на органи самоврядування. Але за корупцію треба карати окремих корупціонерів, а не місцеве самоврядування в цілому! Та й проблеми з розмежуванням спричинені недоліками законодавства та відсутністю відповідних коштів у місцевих бюджетах. Втім, Асоціація зреагувала на це вчасно і проходження цього законопроекту призупинено, принаймні досі він не внесений на розгляд Верховної Ради.

Український муніципальний форум є справді доброю нагодою в присутності представників Уряду, за такого представницького зібрання міських, селищних, сільських голів в черговий раз висловити загальне і вкрай негативне ставлення до обмеження повноважень органів самоврядування.

Менш успішними виявилися зусилля щодо збалансування в частині інтересів територіальних громад Закону «Про регулювання містобудівної діяльності», що був внесений Мінрегіонбудом у грудні, рекордними темпами проведений через Верховну Раду і вже 17 лютого підписаний Президентом України. Звичайно, документ має свої позитиви, але ж органи самоврядування, а значить, територіальні громади цим Законом позбавлено реального контролю над забудовою своїх населених пунктів. Адже в органів місцевого самоврядування відібрано повноваження щодо прийняття в експлуатацію збудованих об'єктів; при цьому всі «самобуди», збудовані до 2010 року та не легалізовані нами, тепер легалізуються інспекціями Держархбудконтролю без будь-якого врахування позиції органів самоврядування (ч.9 Прикінцевих положень). Це при тому, що забудова населених пунктів є питанням місцевого значення, а вирішення таких питань статтею 140 Конституції України віднесено до компетенції не держави, а територіальних громад.

Крім того, в цьому Законі закріплено вимогу забезпечити наявність в містах повного комплексу планувальних документів до початку 2012 року. Але таких документів не має сьогодні більшість, тобто декілька тисяч територіальних громад. По-перше, малі громади, як правило, не мають достатніх коштів на розробку документації. По-друге, у державі може просто не вистачити достатньої кількості відповідних фахівців, що можуть виконати такий обсяг роботи у визначений термін. А відсутність містобудівної документації автоматично зупиняє інвестиційну діяльність на місцях. Залишається сподіватися, що здоровий глузд хоча б частково перемаже і до Закону «Про регулювання містобудівної діяльності» будуть своєчасно внесені необхідні зміни. При цьому

необхідно зазначити, що і виконавча дирекція АМУ, і окремі міські ради, як, наприклад, Харківська, своєчасно вказували на недоліки законопроекту на різних стадіях його підготовки, але тільки вкрай незначна частина тих пропозицій була врахована (зокрема, вилучено норму про затвердження генпланів міст обласними радами).

І навіть там, де повноваження органів самоврядування в сфері ресурсного забезпечення поки ще зберігаються, вони нерідко обмежені в їх реалізації. Зокрема, щодо ефективного використання земельних ресурсів у територіальних громадах значною мірою і вже протягом

тривалого часу зв'язані руки відсутністю законодавчо визначеного порядку проведення земельних торгів, без чого неможливо реалізувати земельні ділянки, щоб залучити отримані від цього кошти до бюджетів розвитку.

Заради справедливості треба сказати, що обмеження повноважень місцевого самоврядування відбувається лише в сфері доступу до ресурсів та в розпорядженні ними на благо громад. Інших повноважень самоврядуванню, навпаки, додають. Протягом року з подачі відповідних міністерств до їхніх повноважень додали виконання ще низки зобов'язань держави. Зокрема, як відомо, вже новим Бюджетним кодексом самоврядуванню додано без будь-якої компенсації в міжбюджетних трансфертах повноваження щодо утримання закладів соціального захисту бездомних та центрів соціальної адаптації осіб, звільнених з ув'язнення. Вони тепер також фінансують мобілізаційну підготовку, що завжди було функцією держави.

Подібною спрямованістю відзначалися і відзначаються чимало нових законопроектних ініціатив, що виходять від центральних органів виконавчої влади. Таким є, наприклад, розроблений Міносвіти проект нової редакції Закону України «Про вищу освіту». Його статтею 67 передбачено, що фінансування вищих навчальних закладів комунальної форми власності має здійснюється за рахунок коштів відповідних бюджетів. В той же час вказується, що фінансування вищих навчальних закладів державної форми власності, крім коштів державного бюджету, може здійснюватись і за рахунок коштів місцевих бюджетів відповідно до програм соціально-економічного розвитку регіонів. Це виглядає черговою спробою перенесення фінансового навантаження з державного бюджету на місцеві в частині фінансування цього разу вже закладів вищої освіти державної форми власності. Враховуючи вищевикладене, Асоціація направила Міністерству відповідні зауваження.

На офіційному сайті Міносвіти також оприлюднено розроблений цим Міністерством проект Державної цільової програми розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року. Ним передбачено фінансування з місцевих бюджетів виконання, крім своїх, ще й державних програм дошкільної освіти. Зокрема, органи місцевого самоврядування зобов'язані затверджувати свої місцеві програми та фінансувати їх виконання.

Здавалося б, що ефективним інструментом для попередження чи хоча б пом'якшення всіх цих законодавчих наступів на місцеве самоврядування має бути Закон України «Про асоціації органів місцевого самоврядування», прийнятий вже більш, ніж два роки тому. Однак органи державної, а передусім виконавчої влади все менше зважають на норми щодо консультацій з асоціаціями органів самоврядування, передбачені статтями 17-19 зазначеного Закону.

Консультації з асоціаціями щодо проектів законодавчих актів не проводяться або проводяться скоріш формально, як це було у випадку законопроекту «Про Державний бюджет України на 2011 рік». Далеко не всі законопроекти, що стосуються питань місцевого самоврядування або місцевого розвитку, направляються до асоціацій на висновок. Так було, зокрема, з законопроектом «Про державну службу», хоча ціла низка норм закону «Про службу в органах місцевого самоврядування»

напряму пов'язана з цим законом. Так було і з проектом Закону України «Про доступ до публічної інформації», який, за цілком правильної спрямованості, вийшов, на думку багатьох службовців місцевого самоврядування, вкрай нетехнологічним і уповільнює прийняття актів органів самоврядування майже на місяць. Якби робочі групи при комітетах Верховної Ради та галузевих міністерствах краще прислухалися до кваліфікованої думки представників асоціацій, це дозволило б уникнути багатьох законодавчих недоречностей.

Можливо, всі ці неприємні для місцевого самоврядування, а значить, і для демократичного устрою нашої держави, тенденції пов'язані з концептуальною невизначеністю керівництва Української держави щодо ролі і значення місцевого самоврядування та напрямів його розвитку. Показовою є відсутність реформи місцевого самоврядування у Програмі реформ, проголошеній Президентом України рік тому.

Варто нагадати, що розпорядженням Уряду № 900 від 29.07.2009 року було схвалено Концепцію реформи місцевого самоврядування, яка пройшла тернистий шлях погодження міністерствами, державними адміністраціями, асоціаціями органів місцевого самоврядування. Пізніше було схвалено й План заходів щодо її реалізації. Ця Концепція досі зберігає чинність, але не реалізується. Можливо, вона потребує осучаснення, адже первісно визначені терміни її реалізації минають. Можливо, її треба переглянути або й прийняти інший концептуальний документ, якому мали б відповідати всі наступні законопроекти в цій сфері. Однак не видно послідовної роботи урядових органів і у цьому напрямі.

У таких умовах в січні Асоціацією за участі представників профільного Комітету Верховної Ради, Секретаріату Кабміну, Державного фонду сприяння місцевому самоврядуванню, неурядових організацій було ініційовано розробку власної версії концепції. Вона, звичайно, заснована на попередніх спільних напрацюваннях політикуму і громадськості. На жаль, жодний інститут державної влади досі на це так і не відреагував.

Отже, основні пропозиції органів місцевого самоврядування – членів Асоціації міст України у сфері законодавчого забезпечення такі:

- Забезпечення безумовного дотримання норм Європейської хартії при розробці всіх законопроектів у сфері місцевого самоврядування та місцевого розвитку.
- Забезпечення можливості органів місцевого самоврядування належним чином виконувати надані законодавством повноваження – вирішувати питання територіальної громади, розширення власної податкової бази та інше.
- Забезпечення взаємовідносин органів виконавчої влади та асоціацій органів місцевого самоврядування при розробці законопроектів у сфері місцевого самоврядування та місцевого розвитку відповідно до норм Закону України «Про асоціації органів місцевого самоврядування».

Виступ заступника начальника Головного управління державної служби України **О.Шевченка** був присвячений питанням, пов'язаним з проходженням служби в органах місцевого самоврядування, які також належать до сфери діяльності Головдержслужби. Навівши ряд статистичних показників, він, зокрема, зупинився на проблемних питаннях підвищення кваліфікації службовців місцевого самоврядування та невеликого розміру їх зарплати, яка, на жаль, ледь перевищує прожитковий рівень.

В даний час у парламенті знаходиться законопроект № 8306 «Про державну службу», внесений Президентом України. Він уже прийнятий в першому читанні 7 квітня цього року. Наступне завдання – поширення дії цього Закону, після його прийняття, на посадових осіб місцевого самоврядування,

які призначаються на посади. Проте він не буде поширюватися на посадових осіб, які обираються напряму або затверджуються радою.

Рішучого реформування потребує система підготовки та перепідготовки кадрів місцевого самоврядування. Зокрема Головдержслужба вважає, що необхідно перенести акцент з академічної підготовки на підвищення кваліфікації, щоб службовці могли отримувати необхідні знання, навички та вміння для успішної роботи на посаді.

Бюджетні та податкові питання

Основним доповідачем з цього питання виступив **С.Мельник**, Хмельницький міський голова.

Вже півроку українські міста живуть за місцевими бюджетами, що, як і Державний бюджет, були складені на оновленій податковій та бюджетній законодавчій базі. Аналіз прогнозних показників, доведених Міністерством фінансів, свідчить, що 2011 рік – надзвичайно складний для всіх місцевих бюджетів.

Хочу зазначити, що вперше за останні кілька років відбулася зустріч за участі Міністра фінансів та представників місцевого самоврядування, створено робочу групу, яка регулярно збирається та напрацьовує пропозиції. Але, на жаль, з нами не співпрацюють Мінохороніздоров'я та Міносвіти, а витрати місцевих бюджетів за цими напрямками складають 80 відсотків.

На сьогодні в Україні існує низка проблем в фінансовому забезпеченні органів місцевого самоврядування, зокрема, пов'язаних із:

- невідповідністю між завданнями органів місцевого самоврядування і ресурсами, необхідними для їх виконання;
- невизначеністю критеріїв фінансового вирівнювання та непрозорістю розподілу трансфертів з Державного бюджету;
- суттєвим домінуванням трансфертів над власними бюджетними надходженнями органів місцевого самоврядування;
- необґрунтованим ускладненням процедури здійснення місцевих запозичень.

Ці проблеми мають системний і навіть хронічний характер.

На виконання делегованих державою повноважень місцевими радами щорічно спрямовується більш ніж третина обсягу власних доходів місцевих бюджетів (2005, 2006 рік – 3,3 млрд. грн., 2007 рік – біля 4 млрд. грн., 2010 рік – майже 3 млрд. грн.). Постійне відволікання власних доходів призвело до вкрай незадовільного стану фінансування житлово-комунального господарства, благоустрою, ремонту вулиць, інших місцевих програм; до згортання місцевого розвитку. Якщо у 1998 році видатки на комунальне господарство становили більше 10% у загальному обсязі видатків, у 2001 році – 7,9%, у 2007 році – 5,2%, то у 2010 році – лише 3% видатків загального фонду бюджетів місцевого самоврядування.

Слід зазначити, що в 2011 році дефіцит ресурсів по делегованих повноваженнях складає 20%, або близько 20 млрд. грн. Тобто необхідно або збільшувати чистий трансферт місцевим бюджетам на 20 млрд. грн., або скорочувати працюючих у бюджетній сфері на 20-25% та обсяг надаваних послуг.

Так, за умови зростання потреби у видатках на 2011 рік щонайменше на 21,3% (до фактичних витрат 2010 року) у

зв'язку із інфляційними процесами, підвищенням рівня оплати праці та тарифів на енергоносії, обсяг фінансових ресурсів місцевим бюджетам на виконання делегованих державою повноважень збережено, фактично, на рівні 2010 року. При цьому, частина міжбюджетних трансфертів (близько 5%) визначена як цільова – на розвиток соціально-культурної сфери, а видатки на утримання галузей соціально-культурної сфери (крім видатків на культуру, молодіжні програми) скорочені Міністерством фінансів України у порівнянні із прогнозними показниками 2010 року на 3-8%.

Нормативно-правові документи Уряду та центральних органів виконавчої влади, які встановлюють певні вимоги до надання соціальних послуг (типові штати, нормативи витрат на харчування, типові навчальні плани, перелік і граничні розміри стимулюючих виплат тощо) не переглянуто і не приведено у відповідність до тих фінансових ресурсів, які виділено місцевим бюджетам для їх забезпечення. Однак, незважаючи на серйозні проблеми з бюджетним фінансуванням, окремі Міністерства, зокрема Міносвіти, ще й сьогодні видають накази, для виконання яких треба, навпаки, збільшувати чисельність працюючих (наприклад: Наказ Міністерства освіти та науки України від 09.12.2010 № 1224 щодо створення в школах спеціальних класів для навчання дітей з особливими освітніми потребами).

Враховуючи складний стан із фінансовим забезпеченням виконання делегованих повноважень, місцеві ради при затвердженні бюджетів місцевого самоврядування на 2011 рік виділяли фінансові ресурси на потреби галузей соціально-культурної сфери (до прогнозного показника Міністерства фінансів України) за рахунок власних надходжень, тобто відволікаючи кошти з місцевих програм утримання і розвитку житлово-комунального господарства, транспорту, молодіжного кредитування та ряду інших програм, важливих для міст.

Однак навіть такі заходи не дозволяють повністю вирішити питання забезпечення заробітної плати працівників бюджетних установ. При цьому частка видатків місцевих бюджетів, спрямованих на захищені статті (заробітну плату працівників бюджетних установ, енергоносії, харчування, медикаменти), становить від 80% до 90%.

На даний час ситуація ускладнюється очікуваним додатковим підвищенням оплати праці в бюджетній сфері. Так, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2011 №373 з 01.09.2011 року передбачено запровадження надбавок для всіх

педагогічних працівників у розмірі 20%. Крім того, Постановою Кабінету Міністрів України від 11.05.2011 №524 передбачено збільшення посадових окладів (тарифних ставок) працівників бюджетних установ, а також встановлення додаткових надбавок і допомог. Такі підвищення потребують додаткових бюджетних ресурсів та поглиблюють вже існуючий двадцятимільярдний дефіцит ресурсів місцевих бюджетів на фінансування делегованих повноважень.

Безумовно, в дозволених чинним законодавством межах органами місцевого самоврядування здійснюються заходи з мобілізації надходжень, оптимізації витрат та реорганізації мережі установ. Проте, зважаючи на розміри дефіциту, вирішити питання забезпечення заробітної плати за рахунок виключно внутрішніх ресурсів місцевих бюджетів неможливо.

Відбувається погіршення економічної структури видатків місцевих бюджетів. Бюджети місцевого самоврядування практично перетворилися на каси з виплати зарплати працівникам бюджетних установ та оплати енергоносіїв. Усереднена частка капітальних видатків у загальному фонді місцевих бюджетів у 2010 році склала тільки 3,1%, а поточних – 96,9%. При цьому видатки на придбання продуктів харчування становили лише 2,9%, а на придбання медикаментів та перев'язувальних матеріалів – 2%.

Іншим чинником, що призводить до нестачі ресурсів, є неадекватність визначення реальної

вартості виконання делегованих державних повноважень. Загалом це питання є актуальним з часу прийняття Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії». З прийняттям Бюджетного кодексу у новій редакції логічно очікувати нової філософії розрахунку трансфертів, оскільки у статті 94 Бюджетного кодексу визначено, що загальний обсяг фінансових ресурсів за кожним видом видатків, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, розраховується на підставі державних соціальних стандартів і нормативів, які встановлюються законом та іншими нормативно-правовими актами. А у Прикінцевих положеннях Кодексу Кабінету Міністрів доручено протягом року забезпечити формування, встановлення та затвердження державних соціальних стандартів та нормативів.

Ще один конфлікт полягає в тому, що ресурс, який розподіляється за формулою, розраховується виходячи з кількості населення або одержувачів послуг, і не враховує мережу бюджетних установ. Проте питання щодо оптимізації мережі бюджетних установ місцевій владі вирішувати доволі складно,

оскільки у багатьох випадках чинне законодавство забороняє скорочувати наявну мережу. З іншого боку на державному рівні триває всебічна регламентація видатків місцевих бюджетів. Галузеві міністерства до сьогодні диктують норми діяльності «своїх» установ (педагогічне навантаження, штатні нормативи, які розраховуються виходячи із кількості ліжок, класів, книговидачі, а не від попиту на відповідні послуги, тощо).

Ще одним прикладом такої незбалансованості державної політики є прийняття протягом бюджетного періоду рішень Уряду про підвищення заробітної плати окремим категоріям працівників бюджетної сфери, а також рішень НКРЕ та НАК «Нафтогаз України» про збільшення цін на енергоносії, внаслідок чого видатки на оплату праці та оплату комунальних послуг зростають більше, ніж видатки в цілому (оплата комунальних послуг та енергоносіїв у 2009 році зросла на 32,3%, у 2010 році – на 25,4% проти зростання загальних видатків відповідно на 0,2% та 19,6%). Така практика триває і у 2011 році.

В останні роки прослідковується чітка тенденція до зменшення власних надходжень місцевих бюджетів, які вже наполовину складаються з трансфертів з Державного бюджету. Планова частка трансфертів на 2011 рік в обсязі доходів становить 51,6%, у т.ч. за загальним фондом – 54,8%. Фактично лише податок з доходів фізичних осіб залишається відносно стабільним джерелом доходів місцевих бюджетів. Частка цього податку складає 93,2% першого кошика проти 88,8% у 2010 році, а по окремих бюджетах – 99%, тобто виконання обсягу доходів першого кошика повністю залежить від надходжень.

Питома вага місцевих податків і зборів в податкових надходженнях місцевих бюджетів залишається незначною і в 2010 році становила всього 1,3%. І це при тому, що в більшості країн ЄС місцеві податки становлять 5-30% усіх податкових надходжень до зведених бюджетів. Слід зазначити, що за I квартал 2011 року питома вага місцевих податків і зборів в податкових надходженнях місцевих бюджетів склала 3,7%. Таке зростання забезпечено віднесенням до місцевих єдиного податку, питома вага якого в надходженнях від місцевих податків і зборів складає 80%. В той же час органи самоврядування практично не мають реального впливу на базу оподаткування цим податком, його ставки, правила адміністрування, які визначаються на центральному рівні.

Що стосується єдиного податку, то позитиви від спрямування майже 1,8 млрд. грн. до бюджетів розвитку місцевих бюджетів можуть бути нівельовані урядовим законопроектом «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України (щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва)» (№8521). В разі його прийняття надходження єдиного податку до місцевих бюджетів зменшаться відповідно до розрахунків, зроблених на базі міста Черкаси, в середньому на 10-15 відсотків та відбудеться

загальне зменшення доходів місцевих бюджетів орієнтовно на 3 відсотки.

Яскравим прикладом може слугувати ситуація, яка склалася в зв'язку з недофінансуванням комунального дорожнього господарства внаслідок відміни Податковим кодексом податку з власників транспортних засобів.

Міжбюджетні відносини в Україні гостро потребують дальшого вдосконалення з метою розширення власної ресурсної бази органів місцевого самоврядування та запровадження децентралізованого принципу міжбюджетних відносин. В Україні це можливо за умови чіткого розподілу повноважень місцевих рівнів публічної влади з посиленням їх відповідальності за фінансування видатків, а також за умови створення і запровадження дійових механізмів стимулювання органів місцевого самоврядування до пошуку нових джерел бюджетних доходів. Органи місцевого самоврядування повинні бути зацікавлені у нарощуванні власної дохідної бази. Але Податковий кодекс України та Закон України «Про Державний бюджет України на 2011 рік» розвитку такої зацікавленості, на жаль, не сприяють.

Пропозиції Асоціації щодо зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування:

- збільшення загального обсягу дотації вирівнювання з державного бюджету цього року місцевим бюджетам на 20 млрд. грн., що дозволить врахувати прогнозовані Кабінетом Міністрів України індекс інфляції (8,90%) та зростання фондів оплати праці (15,3%);
- збільшення до 3 млрд. грн. обсягу субвенції місцевим бюджетам на надання пільг з послуг зв'язку та інших, передбачених законодавством пільг, а також компенсації за пільговий проїзд окремих категорій громадян;
- забезпечення фінансування з Державного бюджету України запланованих на 2011 рік заходів Державної цільової програми підтримки соціально-економічного розвитку малих міст на 2011-2015 роки;
- 100-відсоткове погашення кредиторської заборгованості органів місцевого самоврядування за видатками, що здійснювалися з місцевих бюджетів при реалізації державних програм;
- недопущення подальшого прийняття нормативно-правових актів, направлених на збільшення видатків або зменшення доходів місцевих бюджетів без компенсації втрат у вигляді відповідних субвенцій з Державного бюджету України;
- прийняття законопроекту №8545 «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України (щодо узгодження з положеннями чинних законів)», яким передбачено удосконалення механізму фінансування комунального дорожнього господарства, розширення джерел бюджетів розвитку місцевих бюджетів, зняття обмежень по здійсненню місцевих запозичень;
- удосконалення механізму розподілу міжбюджетних трансфертів шляхом запровадження державних соціальних стандартів та фінансових нормативів по галузям делегованих місцевому самоврядуванню повноважень;
- прискорення заходів із запровадження податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки та розширення бази його оподаткування.

Продовжив дискусію з бюджетних проблем **В.Баранов**, голова Комітету Верховної Ради України з питань бюджету.

На жаль, двадцятирічна історія нашої держави свідчить про те, що жодної проблеми ми не вирішили, особливо з тих, що стосуються місцевого самоврядування. В Україні так і не існує справжнього місцевого самоврядування. Воно є лише в містах обласного значення. Місцеве самоврядування має дуже багато обов'язків і майже ніяких прав. Очевидно та всім зрозуміло, щоб покращити ситуацію необхідно впровадити найрадикальніші заходи, які ніхто за двадцять років не наважився впровадити. І те, що Президент України заявив про наміри це зробити, викликає надію, що реформи будуть проведені.

Необхідно розуміти, що кожна проблема має причини. Головною причиною є невідповідність адміністративно-командної системи, яка

залишилася нам у спадок від комуністичного суспільно-економічного устрою, та нинішньої ринкової економіки. Тобто, командно-адміністративна система намагається керувати ринковою економікою. Але вони несумісні, тому ми і отримуємо такий результат. Друга проблема – це популізм, який дозволяє багатьом мріяти жити «не по средствам». Ми знаємо, що в Україні практично кожна друга людина має пільги. Але за всю свою історію держава жодного разу ці всі пільги не фінансувала в повному обсязі. Ніхто не знає їх повної вартості і ніхто їх ніколи не профінансує. Всі це знають та розуміють, але хтось має покласти себе на вівтар вітчизни, щоб це все полатати. Якщо у Президента вистачить політичної волі – а все, що я сказав, написано в його зверненні до українського народу – то у нас буде рух вперед. Як що ж ми знов приймемо рішення, які приймали 10 років тому – 15 років тому, з врахуванням того, що наступного року будуть парламентські вибори і не можна робити різких рухів, ми отримаємо новий виток безнадії.

Всім зрозумілі проблеми і всім зрозуміло, як треба їх розв'язувати. Все, про що говорив попередній виступаючий, – це реальна констатація ситуації. Скажіть – чи є ситуація, коли ми не знаємо, як проблему вирішити? Немає! По кожній проблемі є рішення, зрозуміле, відоме, випробуване у всьому світі, випробуване в окремих містах нашої країни. Це можна взяти і зробити. Ми що, цього не розуміємо? Ось, наприклад, житлово-комунальне господарство. Всі розуміють,

що ця галузь сьогодні працює поза законами економіки? Вона працює як «собес», виконуючи функції, якими не повинна займатися, не отримуючи 100 відсотків компенсації тарифів та прибутку, не отримуючи від держави оплати пільг. Як ця система може надавати якісні послуги, щоб люди були задоволені? Щоб все змінити, треба зробити перше та єдине: обрахувати тарифи, встановити рівень рентабельності та інвестиційну складову, затвердити ці тарифи. І завершити популізм. Не може в Києві вартість води бути у десять разів менше, ніж в Бердянську. Це тому, що Київ отримав від держави

компенсацію за різницю в тарифах. Ніхто нікому не повинен нічого компенсувати. Лише тоді галузь стане інвестиційно привабливою, коли буде містити прибуток. Тоді знімуться всі проблеми. Для того, щоб це зробити, треба людям все детально роз'яснити, щоб вони зрозуміли, що їм це дасть. І ось тоді прийняти рішення та взяти на себе величезну відповідальність і ризик, що за тебе на наступних виборах не проголосують... Але зате через 10 років поставлять пам'ятник, чи через 20.

Це в цілому, щоб ви зрозуміли, що косметичні дії жодного реального результату не принесуть. Ясно, що реформаторський рух, який розпочато, можна критикувати. Але все повинно починатися з першої реформи – адміністративно-територіальної. Без неї всі інші реформи не мають змісту. На даний час ми не маємо концепції адміністративно-територіальної реформи. Уряд збирається її розглянути у грудні цього року. Ми знаємо, як це все зробити, лише потрібна політична воля першої особи.

А тепер про роботу нашого Комітету. Я вважаю, що у нас налагодилося глибоке розуміння і з Прем'єр-міністром, і з Міністерством фінансів, і з Верховною радою, і з Головою Парламенту. Ми разом з Асоціацією та Мінфіном зробили велику справу нещодавно – зібрали круглий стіл, де обговорили з Міністром фінансів, головами облрад, представниками АМУ саме ті проблеми, про які тут говорилося. При тому обговорення проходило в форматі – проблема-рішення. Я сьогодні хочу подякувати Асоціації. Її фахівці підготували документи, в яких у дуже доступній формі описана кожна проблема та запропоновано рішення. Необхідно лише мати політичну волю і довести все це до кінця. Ми зібрали 50 проблем і до кожної – шлях вирішення. Для розгляду цих питань Прем'єр-міністр створив Міжвідомчу робочу групу. В результаті ми отримали два дуже важливих документи

– Бюджетну резолюцію на 2012 рік, яка враховує пропозиції АМУ та закон № 8545, який врахував багато пропозицій напрацьованих спільно з АМУ (щодо фінансування ремонту доріг).

У Комітеті з питань бюджету є взаєморозуміння з Асоціацією. Окрім того, я є представником АМУ в парламенті. Тому я намагаюсь нашу спільну позицію там проводити та відстоювати. Отже, у нас нині є діалог, взаємний з взаєморозумінням. І я сподіваюсь, що ми разом зможемо впровадити реформу місцевого самоврядування в Україні.

До обговорення бюджетних проблем приєднався Запорізький міський голова **О.Сін**.

Він окремо наголосив на проблемах оплати за енергоносії та виплати заробітної плати у бюджетних установах. Ці проблеми гостро постали у Запоріжжі, але вони існують й багатьох інших містах. Необхідно звернути на неї увагу представника Міністерства фінансів, оскільки, на жаль, ця проблема не була вирішена під час останнього перерозподілу коштів Державного бюджету. Ресурс, який отримало Запоріжжя на виконання постанови уряду про підвищення заробітних плат, складає 18 мільйонів, при потребі у 20. Проблема поглиблюється ще й відсутністю компенсації на фінансування пільгового проїзду в електротранспорті.

О.Сін запропонував Асоціації зібрати інформацію від міст щодо потреб у коштах на забезпечення фонду заробітної плати з врахуванням зростання та передати її до Міністерства фінансів.

Сьогодні Міністерства освіти та охорони здоров'я видають накази, які поглиблюють проблемний стан. Лише один приклад. Кожний вчитель періодично проходить перепідготовку по базовому предмету. Міносвіти видає указ, що кожний вчитель має пройти три перепідготовки. Відразу зросла стаття видатків на фінансування замінь, оскільки відразу у тричі збільшився термін перепідготовки вчителя. Через цей простий наказ утворилася «дірка» в бюджеті міста у 3 мільйони.

О.Сін запропонував Міністерству фінансів довести до Прем'єр-міністра таку пропозицію: всі накази міністерств (освіти, охорони здоров'я, культури, соціального захисту), що стосуються фінансування видаткової частини, мають прийматися за двома підписами – профільного міністра та міністра фінансів. Окрім того, такі накази мають видаватися до початку бюджетного року, щоб можна було врахувати на наступний рік.

Позицію Міністерства фінансів озвучила **Г.Карп**, директор Департаменту місцевих бюджетів.

Щодо виконання бюджету 2011 року. Не зважаючи на проблеми, які існують в державі, бюджет цього року (зведений і по місцевим бюджетам) виконується і навіть перевиконується.

Станом на 25 червня ми повністю виконали піврічні призначення по доходам, що враховуються при визначенні трансфертів, очікується їх перевиконання на близько 1 мільярд гривень. Це великий ресурс для місцевих бюджетів. Департамент постійно моніторить стан виплат заробітної плати, стан оплати енергоносіїв.

Сьогодні найважливіший акцент в роботі Міністерства фінансів – це формування бюджету 2012 року. Головний програмний документ, який ляже в основу формування місцевих бюджетів – Основні напрями бюджетної політики на наступний рік, затверджені постановою Верховної Ради в травні.

Про основні положення цієї декларації в частині місцевих бюджетів.

Перш за все, державна політика щодо соціально-економічного зростання буде спрямована на забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіонів. Передбачається створення Державного фонду регіонального розвитку і на сьогодні готуються зміни до Бюджетного кодексу, щоб задекларувати цю позицію на законодавчому рівні.

Розрахунок видатків місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні трансфертів, буде проводитися на підставі державних соціальних стандартів. Цього ж вимагають і положення Бюджетного кодексу. Але тут необхідна активізація роботи галузевих міністерств щодо розробки цих нормативів, подання їх на затвердження в Мінфін.

Окрім того, планується вдосконалення методологічної бази запровадження ПЦМ на місцевому рівні, оскільки Програмою Президента передбачається впровадження ПЦМ у всіх місцевих

бюджетах вже у 2014 році.

Також передбачено удосконалення визначення та розподілу інвестиційних програм та тих субвенцій, що передбачені сьогодні.

22 червня Уряд схвалив Програму соціально-економічного розвитку України на 2012 рік та основні макропоказники на 2013-2014 рік. Саме макропоказники лягають в основу формування бюджету відповідного періоду. На 2011-2012 рік передбачається зростання макропоказників за такими напрямками:

- фонд оплати праці - 117,6 %;
- середньомісячна заробітна плата – 117,8 %

Слід відзначити, що Мінфін плідно співпрацює з Асоціацією міст України щодо розв'язання проблемних питань місцевих бюджетів, зокрема в рамках Міжвідомчої робочої групи з питань розвитку місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин. На найближчому засіданні розглядатимуться питання оптимізації мережі бюджетних установ.

Проблеми місцевого бюджету висвітлив **О.Радзієвський**, Дрогобицький міський голова.

Зокрема, існують великі проблеми у фінансуванні сфери охорони здоров'я. В галузі медицини Дрогобича сконцентровано інтелектуальний потенціал, потужна база, кадри. Тут лікуються пацієнти з усього району. Але розрахунки на охорону здоров'я робляться лише виходячи з кількості населення міста. Для забезпечення належного фінансування галузі було б доцільно ввести та обрахувати показник на одного пролікованого.

У своєму виступі **Н.Набедрик**, директор Департаменту міжбюджетних відносин та моніторингу видатків місцевих бюджетів Держказначейства України, торкнулася проблем казначейського обслуговування місцевих бюджетів. Вона підкреслила, що територіальні органи Держказначейства здійснюють казначейське обслуговування місцевих бюджетів відповідно до вимог бюджетного законодавства України і постійно працюють над вдосконаленням порядку обслуговування. Щодо затримок у проплатах, то, з метою недопущення соціальної напруги в країні та на вимогу законодавства, в першу чергу здійснюють видатки на зарплати, стипендії, медикаменти, продукти харчування тощо. Стосовно зауважень щодо визначення банків для розміщення коштів місцевих бюджетів – вимоги до цих банків визначено Кабінетом Міністрів. У минулі роки, коли такі вимоги не застосовувалися, місцевими бюджетами були втрачені значні кошти. Станом на 1 червня цього року не повернулися до місцевих бюджетів кошти у сумі 367 мільйонів гривень з 14 банків, з яких п'ять сьогодні перебувають у стадії ліквідації.

П.Козирєв, Український міський голова, віце-президент Асоціації з питань життєзабезпечення та розвитку малих міст, селищ та сіл.

Ключове питання для малих міст – фінансування Державної програми соціально-економічного розвитку малих міст та включення відповідних видатків в Державний бюджет 2012 року. Головна мета цієї програми – допомогти виконувати власні повноваження малим містам, переважна більшість з яких депресивні. Необхідна підтримка держави за кількома основними напрямками:

- розробка містобудівної та землепорядної документації;
- впровадження енергозберігаючих технологій в житлово-комунальне господарство, освітлення міст тощо;
- закупівля техніки для вивезення ТПВ;
- будівництво та ремонт доріг.

П.Курляк, Бурштинський міський голова, також зупинився на проблемних питаннях, спільних для малих міст:

- призначення бухгалтерів органів місцевого самоврядування органами державної влади є обмеженням прав місцевого самоврядування;
- процедура переведення меліоративних земель до земель запасу (з яких виділяються ділянки під забудову для мешканців) не виписана чітко, не встановлено термін і визначена дуже

велика оплата - за кожний гектар більше 100 тисяч гривень, що є непосильною сумою для міського бюджету маленького міста;

- потребує визначення термін проведення змін та встановлення меж міст, оскільки цей процес затягується на багато років.

Житлово-комунальне господарство

Основним доповідачем з цього питання виступив **С.Надал**, Тернопільський міський голова.

На сьогоднішній день ми маємо ставлення до проблем житлово-комунального господарства виключно популістичне. Таке враження, що до цього часу дехто ще не розуміє, що доки в житлово-комунальному господарстві буде більше політики, ніж економіки, ми будемо мати неефективні рішення, які не допоможуть будувати систему, а будуть лише піаром напередодні чергових виборів.

Насправді мешканців наших міст мало цікавить, чим займається державний орган. Проте кожний з них добре знає, де знаходиться ЖЕК і приймальня міського голови, і питає за ці речі з нас. Ми щоденно виконуємо повноваження, які передбачені 30 статтею Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». І досить часто ми є заручниками тих рішень, що приймаються в Києві.

У черговий раз хочеться звернути увагу, що житлово-комунальне господарство сучасного міста – це не є радянський ЖЕК. Це є цілий інфраструктурний комплекс, який складається з інженерних мереж, підприємств, що їх обслуговують, а також юридично-господарські відносини, які виникають між виконавцями комунальних послуг та їх споживачами.

І виробниками, і надавачами, і виконавцями послуг є підприємства різних форм власності. І наш досвід, і міжнародний показує, що приватні підприємства є більш ефективними і динамічними. Підприємства комунальної власності, на жаль, звикли засвоювати кошти. Якщо КП збиткове, то всі звикли, що прийде кінець року і влада змушена буде повернути кошти, щоб компенсувати збитки, бодай щоб дати гроші на заробітну плату. На жаль, в багатьох комунальних підприємствах закріпився стереотип, що влада зобов'язана їх утримувати. Насправді цей стереотип треба ламати. Вони зобов'язані надавати якісні послуги по конкурентній ціні, і якщо вони не справляються, то їм на заміну повинні приходити інші структури. Наприклад, у Тернополі з 19 балансоутримувачів будинків три залишилися комунальними, один – кооператив, решта 15 – це приватні ЖЕКи. І ми ставимо перед ними досить складні завдання, які вони зобов'язані виконувати. Наприклад, за рік вони роблять ремонт 20 тисяч квадратних метрів покрівлі, причому половина вже робиться без витрат з місцевого бюджету.

Наступне завдання – це термомодернізація житлового фонду, який вони обслуговують. Це також робиться без витрат з міського бюджету. Не справляються – оголошується конкурс і на їхнє місце приходять інші виконавці. На жаль, ринок передбачає конкуренцію – жорстку, але справедливу. Сьогодні на ринку ЖКГ міста працюють 54 підприємства. Контроль за їх діяльністю, окрім управління житлово-комунальним господарством, здійснюють 254 ОСББ. За кілька місяців почне функціонувати Центр сприяння діяльності ОСББ і громадська приймальня з питань якості надання житлово-комунальних послуг. Це в нашому розумінні і є формування конкуренції, контролю та інституційної спроможності.

Ще один цікавий парадокс. Економіка України визнана як ринкова. При цьому такий сектор економіки, як житлово-комунальні послуги з обігом приблизно одного мільярду гривень, має функціонувати поза законами та правилами ринкової економіки. Собівартість виробництва послуги, амортизація, витрати на відновлення основних засобів – все це реальні величини. З одного боку ми вимагаємо балансу між вартістю послуги і якістю, а з іншого – пропонується встановити один-єдиний тариф на житлово-комунальні послуги по всій державі. Тобто ця формула «одна країна – один тариф» можливо, є непоганим політичним гаслом, але ж ніяк не може бути основою для ефективної діяльності підприємств різних форм власності.

Продовжую про парадокси. Чому розгляд тарифу по обслуговуванню окремого багатоквартирного

будинку має бути обговорений на громадських слуханнях, опублікований в засобах масової інформації тощо, а розподіл сотень мільйонів гривень відбувається за скромним листом Нафтогаз України (підприємство Тернопількомуненерго)? Чому не проходять подібних процедур урядові рішення, від яких залежить фінансування всієї житлово-комунальної галузі? Такі директиви

щодо розподілу коштів підприємств комунальної теплоенергетики, як відбувається зараз, ставить під загрозу належну підготовку до наступного опалювального сезону. Як можна вилучати 79% всіх надходжень з обороту підприємства? Це вже більше схоже на державне рейдерство. Наприклад, підприємство Тернопількомуненерго отримає в липні 5 мільйонів гривень доходів, з яких 4 заберуть. А тільки на зарплату потрібно 1, 8 мільйонів. Ще ж треба вкласти кошти в модернізацію і ремонт. Тут варто нагадати, що в тих коштах, що отримують тепловики, є витрати на електроенергію, податки та заробітна плата тих самих українців, про яких так

піклується держава. Часом складається враження, що є намір зруйнувати підприємства теплової енергетики (варто згадати приклад Алчевська) і передати всі підприємства в концесію одній поважній структурі.

Ми самостійно намагаємося виправити ситуацію – залучаємо міжнародні структури для модернізації системи центрального тепlopостачання та підвищення ефективності. Так, за рік було встановлено 80 ІТП по дитячих садочках і школах. З увагою спостерігаємо за тим досвідом, який мають Львів, Івано-Франківськ, Вінниця. Але місцеве самоврядування потребує системної підтримки в таких рішеннях і таких ініціативах.

Чому сьогодні в Тернополі близько 30 відсотків населення відключилися від системи центрального тепlopостачання і перейшли на індивідуальне опалення? По перше, якість послуг, по-друге, вартість послуг є визначальними факторами. Яка може бути якість і яка може бути ціна, якщо підприємство є збитковим, а компенсація за різницю в тарифах здійснюється з затримкою у півроку і утворюється штучна податкова заборгованість?

Якщо ми говоримо про законний тариф на житлово-комунальні послуги – це має бути економічно обґрунтований тариф, тому що і завищений, і занижений тариф є поза законом. Всі це розуміють, але, на жаль, ми приречено йдемо на те саме коло й наступного фінансового року.

Ми бачимо останнім часом тотальну централізацію всіх українських процесів. Я пропоную таке централізоване рішення, яке, думаю, підтримають всі міські голови: затвердити рішенням НКРЕ до 1 жовтня ціни на всі енергоносії на 2012 рік, зобов'язати НКРЕ до 1 листопада розглянути всі розрахунки тарифів, подані від КП, до 1 грудня розглянути та затвердити тарифи в містах і з 1 січня вони почнуть діяти. Не потрібно міняти серед року мінімальну заробітну плату. Слід накласти мораторій на зміну тарифів протягом року. Тільки після цього ми зможемо нормально затвердити бюджети, збудувати економіку комунальних підприємств, вчасно розраховуватися за енергоносії, спланувати свої витрати на комунальні послуги об'єктів бюджетної сфери, а держава зможе вчасно виплатити субсидії для населення.

Стосовно шляхово-мостового господарства. Яку економічну модель ми сьогодні формуємо? Наприклад, у нас прибирання здійснює спеціальне підприємство. Звичайно, можна платити за мотогодини. Але це є плата за абстрактну послугу. Зараз ми переходимо на оплату праці за виконану роботу в розрахунок за один квадратний метр площі. Це є обслуговування і з цим справляємося. А що стосується ремонтів, в 2011 році Тернопіль отримує 10 млн. на ремонт доріг, при тому, що минулого року ми мали 16 мільйонів за рахунок податку з власників транспортних засобів. Це є результати реформ. Думаю, всі погодяться, що доріг від реформ менше не стало. А собівартість робіт щороку зростає. Крім того, замовником цих робіт буде облавтодор, а не управління комунального господарства міста.

Зараз всі ми чекаємо призначення нових державних кураторів галузі житлово-комунального господарства і дуже сподіваємося на конструктивну співпрацю з нами. Дуже сподіваємося, що не

повториться той сумний досвід, коли справжні реформи підмінялися змінами вивісок на кабінетах.

Тепер конкретніші пропозиції:

- Визначити термін, до якого власники багатоквартирних будинків повинні самостійно визначити професійну управляючу компанію для управління житловим фондом. Якщо співвласники цього не зроблять до визначеної дати, надати це право органу місцевого самоврядування. Головна теза – житловий фонд має не просто обслуговуватися, а ним треба управляти.
- Розглядати та затверджувати в НКРЕ ціни на енергоносії і тарифи на житлово-комунальні послуги один раз на рік та запровадити мораторій на зміни протягом року.
- Відмінити адміністративний розподіл відрхувань плати за газ з підприємств комунальної теплоенергетики або привести таке відрхування у відповідність до пропорцій вартості газу у загальній вартості тарифу.
- Скасувати податкову заборгованість підприємств теплокомуненерго, яка утворилася в результаті компенсації державою різниці в тарифах для населення за 2010 рік.
- Визначити балансову вартість транзитних автомобільних доріг, що проходять через населені пункти, та передбачити в Державному бюджеті кошти на їх утримання та обслуговування.
- Розробити та впровадити державну програму з капітального ремонту та реконструкції мостів і шляхопроводів, що знаходяться в населених пунктах.

Ще одна пропозиція, яка стосується обласних центрів – забезпечити передачу об'єктів регулювання руху в містах (світлофорне господарство) на баланс спеціалізованих комунальних підприємств. Відповідна структура МВС коштів на їх утримання не має, а замовником робіт все одно виступають виконавчі органи місцевого самоврядування.

В. Дебой, Житомирський міський голова продовжив тему необхідних реформ галузі ЖКГ.

Перше завдання – створення ефективного власника житла та передача у спільну власність дахів, сходів, підвалів та інших приміщень. Після цього вже можна буде говорити про обслуговуючі підприємства.

Ще одна важлива річ – сьогодні в абсолютно нерівні умови Податковим кодексом поставлені комунальне та приватне підприємства. КП знаходяться на загальній системі оподаткування, виконуючи фактично ті ж функції, що і приватне. ЖЕКи по ПДВ додають до тарифу 20 відсотків, в той час як приватні підприємства знаходяться на спрощеній системі оподаткування. Таким чином тарифи в різних будинках будуть різними. Подібна ситуація і з перевезенням пасажирів. Комунальні трамвайно-тролейбусні управління є збитковими і фактично за свій кошт возять пільговиків і сплачують податки. У Житомирі комунальне підприємство

електротранспорту сплачує податків 18 мільйонів гривень на рік, при цьому отримує дотації на перевезення пільговиків – 11 мільйонів. Арифметика проста (невже цього не бачать в Мінфіні та Верховній Раді?) – якщо взяти 100 тролейбусів на десять приватних підприємств (по 200 гривень), то це буде 2000 гривень помножити на 12 місяців за рік - податку 24 тисячі. Таким чином комунальні підприємства ведуться до банкрутства.

Велика проблема – капітальні видатки на розвиток інфраструктури. Ніхто не знає що, коли і кому профінансують. Вони надходять наприкінці року, коли освоїти їх вже практично неможливо. Треба поставити питання, щоб ці кошти надходили таким чином, щоб була можливість при їх освоєнні дотриматися всіх необхідних процедур.

Заступник директора Проекту USAID «Реформа міського теплозабезпечення» **А. Міцкан** приєднався до обговорення і виступив з доповіддю: «Проблемні питання впровадження енергоефективних проектів в містах України та шляхи їх вирішення».

Проект РМТ працює, перш за все, з Урядом, з українськими містами для того, щоб покращити якість та доступність послуг теплопостачання, впровадити енергоефективність в цьому секторі. На сьогоднішній день у Проекті 36 міст-партнерів. Останнім часом приєдналися Дніпропетровськ

та Київ. Головна робота, що проводиться в містах – це дослідження стану сектору теплозабезпечення, проведення енергоаудиту, підготовка муніципальних енергетичних планів міст, які включають в себе інвестиційні проекти. Далі Проект сприяє залученню інвестицій. Головні чотири проблеми, які вимагають негайного рішення на національному рівні:

1. Відсутність чіткої, зрозумілої стратегії розвитку сектору теплозабезпечення України.

Сьогодні існує енергетична стратегія, але вона не містить питань теплозабезпечення. У липні 2009 року був прийнятий Закон України про модернізацію систем теплозабезпечення, але він, на жаль, не працює. На сьогодні є лише один документ – економічна програма Президента – який містить положення про реформування системи теплозабезпечення. Але цей документ носить рекомендаційний характер. Тому існує негайна необхідність прийняття концепції реформування та розвитку сектору і самої стратегії.

Проект РМТ спільно з АМУ розробив Концепцію розвитку систем теплозабезпечення, яка подана на розгляд Уряду ще у листопаді 2010 року. Цей документ почали розглядати лише зараз.

2. Регулювання тарифів і тарифоутворення. Це є питання життєздатності компаній теплопостачання та міст. Минулого року був прийнятий закон про створення національного регулятора тарифів ЖКГ. Проте, цей закон не виконується. Функції регулятора передано до НКРЕ, яка не має ресурсів для регулювання тарифів. Отже, сьогодні тарифи не покривають собівартості енергоносіїв, ціни на які постійно піднімаються і це не відображається в тарифах. Проект залучив фахівців Гарвардського університету і підготував пропозиції щодо регулювання тарифів. Пропозиції подані до Уряду та до НКРЕ. Методика передбачає автоматичне регулювання тарифів, залежно від цін на енергоносіїв. Такою методикою користується весь світ. Таким чином буде знищена порочна практика тарифоутворення «тарифи плюс», адже цей механізм дуже сприяє зловживанню. Компанії зацікавлені спалювати більше газу і отримувати більше прибутку.

3. Енергоефективність. Весь світ вважає цей напрям найпріоритетнішим для розвитку міст. Але, на жаль, не вважається пріоритетним в Україні сьогодні, через кілька причин. Перша – відсутність обліку (80 відсотків енергії відпускається без приладів обліку, а лише по паспортам будівель). Проект РМТ розробив концепцію обліку енергії та зміни до будівельних норм щодо енергоефективності.

4. Інвестиції. Минулого року передбачалося 1 мільярд коштів на інвестиції в систему теплопостачання. Але реально надано лише 25 мільйонів. А завдяки діяльності Проекту в містах-партнерах вкладено 25 мільйонів доларів інвестиційних коштів. Але сьогодні дуже ускладнений доступ міст до запозичень та коштів світових фінансових інвестицій, і це потребує законодавчого регулювання. Проект РМТ спільно з АМУ підготували пропозиції з цього питання і подали на розгляд Уряду та бюджетний Комітет парламенту.

М.Мельничук, Старокостянтинівський міський голова, озвучив ряд проблемних питань.

Існує необхідність внести зміни до Постанови Уряду щодо розподілу субвенції з Державного бюджету на реконструкцію, ремонт та утримання доріг. Не зрозуміло, чому розпорядником цих коштів є облавтодор?

Потребують фінансування з державного рівня витрати на утримання центрів з реабілітації дітей-інвалідів, оскільки місцевий бюджет не має коштів на ці видатки.

Щодо податку на землю. Деякі платники звільнені від його сплати. Наприклад, нещодавно звільнили Міністерство оборони. У містах інфраструктуру МО утримує місто, оскільки все йому передано, а надходжень до бюджету розвитку немає. Але ці втрати мають бути повернуті до міського бюджету з державного.

Щодо проблем ЖКГ: нагально необхідна Державна програма енергозбереження. Також необхідно внести зміни до Бюджетного кодексу, щоб місцеві бюджети могли отримувати кошти на умовах кредитування строком на п'ять років на впровадження ініціатив з енергозбереження.

Далі робота Форуму продовжилася безпосереднім діалогом між міськими головами та представниками центральних органів влади, модератором якого виступив М.Пітцик, Віце-президент Асоціації міст України з виконавчої роботи. На його запрошення місця в президії зайняли присутні на Форумі представники центральних органів влади:

В.Баранов, Голова Комітету Верховної Ради України з питань бюджету,

Є.Анопрієнко, Керівник Головного управління з питань регіональної та кадрової політики Адміністрації Президента України,

Г.Карп, директор Департаменту місцевих бюджетів Міністерства фінансів України,

С.Маліков, Голова Державного фонду сприяння місцевому самоврядуванню в Україні,

О.Шевченко, заступник Начальника Головного управління державної служби України,

І.Кошелев, Перший заступник голови Державної екологічної інспекції України.

Н.Набедрик, директор Департаменту міжбюджетних відносин та моніторингу видатків місцевих бюджетів Держказначейства України,

О.Асадчев, начальник Управління нормотворчості та наукової діяльності Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства.

Н. Станьковська, Скалат Тернопільської області: – Цього року дуже погано складено бюджет. Наше маленьке містечко виконує бюджет на 127 відсотків, але все одно коштів вистачає лише на захищені статті і тільки на серпень – вересень. Подібна ситуація була і в минулому році.

Г. Карп: – Виходячи з підсумків роботи за 9 місяців та ресурсів державного бюджету, ми розглядатимемо всі проблемні питання місцевих бюджетів.

І.Крижановський, Знам'янка Кіровоградської області: – Наше місто єдине в Кіровоградській області є донором Державного бюджету. З міського бюджету вилучаються кошти, а нам залишається лише на захищені статті, навіть не вистачає на фінансування делегованих повноважень.

В.Баранов: – Проблема однакова для всіх українських міст, хоча є міста-донори та дотаційні міста. Але хочу нагадати, що Державний бюджет України – це 360 млрд. гривень, а державний борг – 400 млрд. гривень. Цього року потрібно повернути 78 млрд. грн. боргу, до якого причетні всі попередні уряди України. З іншого боку – ми маємо велику

кількість пільг. Тому, складаючи бюджет, уряд та бюджетний Комітет змушені, в першу чергу, забезпечувати соціально-захищені видатки та фінансування делегованих повноважень. Таким чином, на соціально-економічний розвиток всієї України залишається лише 2 млрд. грн. У вересні ми плануємо всі разом і Комітет, і Мінфін, і АМУ вишукувати додаткові джерела фінансування для розв'язання проблем, які сьогодні є у містах.

С.Сажко, Курахове Донецької області: – Питання про оплату праці. У нас зараз прибиральниця отримує 961 гривню і стільки ж головний бухгалтер. Чи буде переглядатися тарифна сітка посадових окладів?

Г. Карп: – Справді, питання оплати праці сьогодні є нагальним, і назріла необхідність його переглянути. Оплата працівників органів місцевого самоврядування має здійснюватися одночасно

та на єдиних засадах з працівниками центральних та місцевих органів виконавчої влади. Умови оплати праці для працівників органів місцевого самоврядування, затверджені Урядом, дозволяють сьогодні виплачувати їм зарплату та надбавки, що значно перевищують мінімальний рівень оплати праці, а також забезпечити диференціацію оплати праці кадрових працівників. Підвищення посадових окладів працівникам органів виконавчої влади доцільно провести після здійснення адміністративної реформи в нашій державі.

Л.Дромашко, Первомайськ Миколаївської області: – Наше місто стало переможцем Всеукраїнського конкурсу проектів розвитку місцевого самоврядування. Нещодавно, 20 червня, ми отримали повідомлення, що не підписана угода на отримання коштів. Але ми її поштою вже відіслали. Хотілося б знати долю цієї угоди.

С.Маліков: – Всі угоди, що були передані переможцями конкурсу, спочатку проходять узгодження, потім я їх підписую і починається фінансування. Просто угода ще не пройшла всієї процедури. Крім того, розроблено чіткий графік отримання коштів кожною областю.

Н.Подковіна, Алмазна Луганська область, секретар ради: – Більше прохання, ніж запитання до Г.Карп та В.Баранова щодо перегляду критеріїв розподілу бюджетних коштів – видаткових дотацій, субвенцій. Маються на увазі міста районного значення. Наприклад, коштів на ремонт доріг для нашого міста взагалі не передбачено. Необхідні чіткі критерії надання субвенцій та обов'язковість їх дотримання, оскільки саме такий підхід є демократичним.

В.Баранов: – Повністю погоджуюсь. Але хочу повідомити, що ця проблема вже вирішена. Податковий кодекс відмінив податок з власників транспортних засобів, кошти з якого йшли на ремонт доріг. Тому цього року була передбачена субвенція і розподілялася вона через обласні адміністрації. Але найближчим часом будуть прийняті зміни до Бюджетного кодексу, до речі напрацьовані спільно з АМУ (№8545), які передбачають виділення цієї субвенції безпосередньо кожному рівню самоврядування.

7 липня цей закон був прийнятий Верховною Радою України.

М.Мельничук, Старокостянтинів Хмельницької області: – Питання щодо середньострокових позичок. Я вважаю, що це є помилка у Бюджетному кодексі, оскільки бюджет формується на поточний рік і якщо Мінфін прорахувався з дохідною частиною бюджету і ви отримали середньострокову позичку, то в кінці року ця позичка має бути списана, а ніяк не перенесена на наступний рік. Наприклад, по лінії Міноборони в Старокостянтиніві у минулому році прорахувалися на 1 мільйон 300 тисяч. Відповідно, на цю суму ми взяли позичку. Але в 2010 році з «інших доходів» міського бюджету вираховували цю суму. Місто, звичайно, багато втратило.

Г.Карп: – Питання позики виписано в Цивільному кодексі України. Позика – це договір, коли одна сторона надає кошти іншій стороні, а позичальник зобов'язується повернути цю суму. Бюджетний кодекс передбачає, що позички надають з коштів єдиного казначейського рахунку на умовах повернення і без нарахування відсотків. Саме ці дві позиції враховувало Міністерство фінансів при підготовці проекту постанови про надання середньострокових позик. Ці позики повертаються з місцевого бюджету до державного за результатами перевиконання річного показника одноразово за попередній період. Це не розбалансовує місцевий бюджет, а дає можливість провести ті видатки, які забезпечують виконання тих чи інших повноважень.

В.Гаразд, Долина Івано-Франківської області: – Питання щодо фінансування в цьому та наступному році програми розвитку малих міст.

Г.Карп: – У поточному році ця програма повинна фінансуватися за рахунок призначень по головним розпорядникам бюджетних коштів, які мають видатки на капітальні видатки. Щодо 2012 року, це питання буде розглядатися виходячи з макропоказників.

Л.Печерський, Теплодар Одеської області: – У 1998 році був Указ Президента про пільги для підприємців, що перебувають на спрощеній системі оподаткування, в тому числі і пільги з оплати за землю. У 2000 році вийшла Постанова уряду, яка роз'яснювала цей Указ – не сплачують за землю сплачують лише ті підприємці, у яких земля бере участь у виробничому процесі. У грудні 2010 року Постановою Кабміну цей пункт був знятий повністю. Про що це говорить? Що за сотні тисяч гектарів землі сьогодні не беруть участь у виробничому процесі і за них не сплачується ані копійки. Як це пояснити?

М.Пітцик: – Оскільки на це запитання ніхто з присутніх не може відповісти, ми надішлемо запит від Асоціації.

Ю.Бова, Тростянець Сумської області: – 25 травня цього року вийшла Постанова Кабінету Міністрів щодо внесення змін до порядку поводження з твердими побутовими відходами. Кожний власник багатоповерхового будинку або балансоутримувач повинен встановлювати контейнери для роздільного збирання ТПВ. У разі їх відсутності – штраф 1700 гривень за кожний окремий будинок. В малих містах немає системи роздільної переробки сміття. Навіть, якщо й облаштуємо майданчики та поставимо контейнери, що далі робити з розділеними відходами? Ще одне питання – скільки треба контейнерів і з яких коштів сплачувати штрафні санкції?

О.Асадчев: – Напередодні Форуму Міністерство ЖКГ отримало майже 60 запитань від Асоціації. На кожне ми надамо відповідь.

Щодо питання роздільного збирання ТПВ – ця постанова вийшла, але зміни до законодавства з цього приводу були внесені раніше. Тобто більше року було дано часу на те, щоб органи місцевого самоврядування, знаючи, що в майбутньому все ж таки будуть застосовані штрафні санкції, опікувалися цим питанням. Я розумію проблему. Якщо лише 3 відсотки місцевого бюджету спрямовується у сектор ЖКГ, то дуже важко знайти кошти на врегулювання цієї проблеми. Але ж ми декларували шлях до Європи, тому маємо

йти до роздільного збирання твердих побутових відходів. Я згодний, що на сьогодні передчасно штрафувати. Міністерство бере на себе зобов'язання дати роз'яснення на місця, щоб довести до контрольних органів.

Зараз Міністерством ЖКГ розроблено два законопроекти про внесення змін до Податкового кодексу – про пільгове оподаткування прибутку підприємств водо, тепло- постачання та про спеціальний режим оподаткування всіх підприємств ЖКГ. Я прошу Асоціацію підтримати ці законопроекти, оскільки вони спрямовані на створення умов для залучення інвестицій.

На завершення Дня Діалогу Віце-президент АМУ з виконавчої роботи М.Пітцик подякував всім за плідну роботу та висловив сподівання, що обмін думками та активні дискусії щодо шляхів вирішення проблем забезпечення життєдіяльності територіальних громад сприятимуть зближенню поглядів, налагодженню ефективної співпраці місцевого самоврядування з державною владою.

Після закінчення роботи за підсумками Дня Діалогу було проведено **прес-конференцію** для ЗМІ.

На обговорення були винесені такі питання:

- Діалог центральної та місцевої влади: як досягти злагодженої роботи.
- Головні проблемні питання розвитку місцевого самоврядування та їх вирішення у співпраці з органами державної влади.

На запитання журналістів відповідали: І.Куліченко, Дніпропетровський міський голова, Президент АМУ; С.Мельник, Хмельницький міський голова, Голова Хмельницького РВ АМУ; В.Баранов, Голова Комітету Верховної Ради з питань бюджету, постійний представник АМУ у Верховній Раді.

На початку до журналістів звернувся І.Куліченко. Він зазначив, що Український муніципальний форум – найбільш важливе зібрання в житті Асоціації, адже такий захід дає можливість провести безпосередній діалог між міськими головами та представниками державної влади.

Журналістів, перш за все, цікавила доцільність та ефективність проведення таких масштабних заходів і реальні напрацювання з вирішення проблемних питань місцевого самоврядування, які вже втілені в життя. Президент Асоціації міст України навів приклади ідей, запозичених на попередніх форумах і втілених в Дніпропетровську.

С. Мельник зауважив, що така зустріч допомагає обмінятися позитивним досвідом напрацювань в різних містах України, і відповідно – краще зрозуміти проблеми рідного міста та шляхи їх вирішення.

В.Баранов розповів про власний досвід роботи міським головою Бердянська, що значно допомагає йому в нинішній роботі та у спілкуванні із міськими головами. «Я багато років пропрацював міським головою, тому дуже добре розумію ті проблемні питання, які виникають у мерів і бачу, як можна ці питання вирішити», - зауважив він.

І. Куліченко також підкреслив, що проведення Дня Діалогу стало можливим завдяки підтримці Агентства США з міжнародного розвитку USAID, яке і в минулому році допомагало з організацією та проведенням муніципального форуму та тісно співпрацює з АМУ.

Журналісти ставили питання оплати праці працівників бюджетної сфери. І.Куліченко та С.Мельник зазначили, що заборгованості по заробітним платам у них в містах немає, проте гроші на ці витратні статті знаходити досить важко. Іноді доводиться звертатися до «другого кошику» місцевого бюджету, щоб взяти звідти гроші на оплату праці працівникам бюджетних установ.

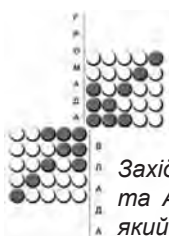
Жваво обговорювалося питання місцевих податків та зборів. Президент АМУ зазначив, що Асоціація готувала та надавала свої пропозиції про внесення змін до Податкового кодексу. «Частину пропозицій враховано, проте, ще варто працювати і з податком на землю, і за іншими напрямками, які є важливими для кожної територіальної громади», - додав І.Куліченко.

С.Мельник підкреслив, що не можна розділяти проблеми місцевого самоврядування на проблеми великих чи малих міст. «У нас однакові проблеми виникають як на заході, так і на сході. Ми всі вирішуємо бюджетні питання, лагодимо дороги та дахи, займаємося житлово-комунальним господарством. Відрізняються, скоріше, підходи до розв'язання проблем у великих чи малих містах», – додав він.

Журналістів також цікавило питання співпраці центральних та місцевих органів влади. Запитували щодо можливості конструктивного діалогу між центром та територіальними громадами. «За 20 років не вдалося впровадити повне самоврядування. Однак на нашу проблему вже знайдено рішення. Необхідно тільки одне – політична воля Глави держави. Сподіваюся, що ми стоїмо на порозі звершення значних державних змін», – наголосив В.Баранов.

1 липня 2011 року

День місцевого економічного розвитку

Захід проведено в рамках спільного проекту Федерації канадських муніципалітетів та Асоціації міст України «Місцевий економічний розвиток міст України» (МЕРМ), який здійснюється за фінансової підтримки уряду Канади, наданої через Канадське агентство міжнародного розвитку та Федерацію канадських муніципалітетів.

Проект партнерства муніципалітетів України і Канади в рамках Договору про співробітництво між Урядами обох держав має на меті розширення можливостей економічного розвитку міст в умовах зміцнення демократії в Україні. Українськими партнерами проекту МЕРМ разом з Асоціацією міст України є Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України та Міністерство економічного розвитку і торгівлі України.

Програмою другого дня Форуму було передбачено проведення двох великих панельних дискусій. Перша частина дня присвячена інструментам і кращим практикам місцевого економічного розвитку. Друга – ініціативам Асоціації міст України у сфері місцевого економічного розвитку.

Відкрив засідання Президент Асоціації міст України, Дніпропетровський міський голова **І.Куліченко**. Він привітав канадську делегацію з національним святом – Днем Канади, що відзначається саме 1 липня. Протягом тривалого часу місто Дніпропетровськ має досвід партнерських відносин з Федерацією канадських муніципалітетів. Зокрема, Дніпропетровський міський голова розповів про співпрацю з регіоном-побратимом Дюрем (Онтаріо, Канада).

Віце-президент АМУ з виконавчої роботи **М.Пітцик** у вітальному слові зупинився на ролі Асоціації в реалізації партнерського проекту МЕРМ. Серед іншого розробляється Стратегія місцевого економічного розвитку Асоціації міст України, яка, безумовно, створить додаткові можливості для розвитку міст та буде корисною АМУ. М.Пітцик підкреслив, що Асоціація має великі надії на успішну реалізацію заходів цього документу та проекту МЕРМ в цілому.

Керол Кардіш, директор програми «Місцевий економічний розвиток міст України» (Канада), привітавши учасників та гостей Форуму українською мовою, провела коротку презентацію проекту МЕРМ. Вона розповіла про співпрацю українських та канадських муніципалітетів, що зосереджується на питаннях оцінювання ефективності роботи, забезпечення гендерної рівності, підвищення професійного рівня місцевих посадовців, поширення кращих практик економічного розвитку, розробки та адаптації стратегій економічного розвитку міст. Зокрема, проект МЕРМ надає технічну допомогу в поліпшенні планування та надання послуг у 12 містах України (Львівської та Дніпропетровської областей), сприяє налагодженню співробітництва різних органів влади та тісно співпрацює з Асоціацією міст України у вдосконаленні послуг для її членів. Також Керол Кардіш подякувала проектам USAID, які погодилися взяти участь у Дні місцевого економічного розвитку.

Огляд діяльності Федерації канадських муніципалітетів у відстоюванні інтересів муніципального сектору Канади та в інших країнах провів **Брок Карлтон**, виконавчий директор Федерації канадських муніципалітетів. У презентації «Змінюємо на краще життя громад у Канаді та в інших країнах» він розповів про структуру, цілі та основні напрями роботи ФКМ щодо підтримки міст та громад. Федерація спрямовує свої зусилля за трьома основними напрямками: політика та дослідження, відносини з органами влади та лобювання, розробка і реалізація внутрішніх та міжнародних програм. Міжнародне співробітництво з обміну досвідом і знаннями є пріоритетним напрямом, ад-

же зміцнює потенціал місцевого самоврядування у всьому світі та дозволяє дієво задовольняти зростаючі потреби та очікування населення. Брок Карлтон підкреслив виключну важливість спільної роботи Федерації канадських муніципалітетів з Асоціацією міст України. Для канадських гостей Форум в Іллічівську став чудовою нагодою розширити існуючу мережу ділових зв'язків, визначити форми співпраці та обмінятися з українськими муніципалітетами найкращим досвідом.

Перший блок доповідей розпочався з презентації **Говарда Окмана**, керівника проекту «Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність» (USAID). Він розповів про важливість залучення інвестицій як каталізуючого фактору місцевого економічного розвитку. Прямі іноземні інвестиції мають винятково велике значення для стимулювання місцевого економічного розвитку. По-перше, процес їх залучення, як і будь-яких інвестицій, є ефективним організаційно-мотиваційним інструментом концентрації на економічному зростанні приватного сектору. По-друге, залучення на територію громади прямих іноземних інвестицій призводить до очевидного позитивного мультиплікаційного ефекту для всієї місцевої економіки.

І.Парасюк, головний радник проекту «Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність» (USAID), виступив

на тему «Економічні субрегіони чи агломерації, або чому успішні міста об'єднують свої зусилля економічного розвитку». Сьогодні концентрація ресурсів є одним із визначальних факторів економічного зростання. Вона створює такі відомі в економічній науці ефекти: масштабу, синергії та агломерації. Найбільші агломерації світу є «генераторами світового ВВП». В Україні агломерації існують де-факто. Це поняття існує в українському законодавчому полі, але на практиці приклади об'єднань громад задля економічного зростання є рідкісними. Формування і налагодження горизонтальних зв'язків між громадами відбувається на основі принципів міжмуніципального співробітництва (ММС). У своїй презентації Ігор Парасюк

наголосив на необхідності налагодження такої співпраці між громадами України задля їх спільного розвитку.

Роджер Андерсон, голова, виконавчий директор Регіонального муніципалітету Дюрем (провінція

Онтаріо, Канада), присвятив свій виступ Стратегічному енергетичному альянсу Регіону Дюрем як моделі успішного економічного розвитку території. Регіональний муніципалітет Дюрем є унікальним поєднанням восьми муніципалітетів із сукупною чисельністю населення 620 тисяч чоловік. Сьогодні регіон характеризується одними з найвищих у Канаді темпів економічного зростання, а у період до 1980 року економіка регіону перебувала в стагнації. Великий потенціал місцевої громади був досліджений в процесі стратегічного планування (у 1980 році), що дало змогу поставити ціль перетворити

Дюрем на енергогенеруючий центр. Це стало рушієм радикальних перетворень у громаді. Сьогодні у Дюремі працює регіональний Стратегічний енергетичний альянс, завдяки зусиллям якого регіон став світовим лідером з розробки та впровадження сучасних та надійних енергетичних рішень.

Про фінансування інвестиційних проектів енергоефективності у містах України розповіла **А.Бабак**, директор Інституту місцевого розвитку, керівник групи консультантів проекту «Реформа міського тепlopостачання в Україна» (USAID). Вона розповіла, що на сучасному етапі економічного та соціального

розвитку міст України фінансування потребують проекти енергозбереження.

Новими механізмами фінансування енергозбереження є: енергосервісний підряд або інвестиції «з відстрочкою»; фінансування з розстрочкою оплати; фінансовий лізинг; фінансування інвестицій за рахунок тарифів на послуги з утримання будинків, споруд та прибудинкових територій на встановлення приладів обліку споживання електроенергії у місцях загального користування та влаштування енергозберігаючого обладнання; кредит з дотацією бюджету на погашення відсотків; револьверний фонд на базі Асоціації ОСББ; впровадження енергозбереження в рамках реалізації проектів публічно-приватного партнерства.

Пет Фьяко, мер міста Реджайна (Саскачеван, Канада), на прикладі очолюваного ним міста представив доповідь про глобальний транспортний центр як приклад міжвідомчого партнерства з метою залучення інвестицій та економічного розвитку міста та сусідніх громад. Мер Реджайни розповів, що місто посідає четверте місце в рейтингу найбільших муніципалітетів Канади та добре відоме інноваційним підходом до економічного розвитку. Своєю доброю репутацією місто великою мірою завдячує глобальному транспортному центру, створення якого стало однією з найважливіших ініціатив економічного розвитку у провінції Саскачеван. Як відомо, глобальний

транспортний центр є продуктом інноваційного співробітництва партнерів, спрямованого не лише на залучення нових інвестицій, розширення податкової бази міста, створення сотень нових робочих місць, оновлення центру міста, а й на поліпшення доступу експортерів до глобальних потоків збуту продукції.

Другий блок дискусій, присвячений ініціативам Асоціації міст України у сфері місцевого економічного розвитку, відкрила **Г.Васильченко**, експерт з питань місцевого економічного розвитку АМУ. Вона презентувала учасникам та гостям розроблену експертами Стратегію Асоціації міст України з місцевого економічного розвитку на період 2011-2014 років. Стратегія ставить перед собою реалізацію таких стратегічних цілей

учасника процесів економічного розвитку.

Пріоритетними для проекту МЕРМ стоять питання гендерної рівності у діяльності органів місцевого самоврядування та АМУ. Про основні напрями політики гендерної рівності АМУ розповіла Чугуївський міський голова **Г. Мінаєва**. У рамках реалізації проекту вона входила до складу української делегації на Щорічних зборах ФКМ у місті Галіфакс (Нова Скотія). Сьогодні головними є завдання із забезпечення інституалізації питань гендерної рівності в діяльності АМУ шляхом формування відповідних структур та розвитку необхідного потенціалу з метою розширення повноважень жінок, створення нових можливостей активізації їх участі в роботі органів місцевого самоврядування. В АМУ вже створено Дорадчий комітет з питань гендерної рівності, який покликаний просувати політику гендерної рівності в діяльність органів місцевого самоврядування, ініціювати врахування результатів гендерного аналізу при прийнятті соціально-економічних рішень, при плануванні, у бюджетних програмах і процесах на місцевому рівні. Також Г.Мінаєва запросила усіх присутніх на Форум з питань гендерної рівності, проведення якого заплановане на жовтень цього року.

Про систему вимірювання показників та бенчмаркінг у місті Торонто розповів **Лорн Тернер**, менеджер з управління якістю (Торонто, Канада). У презентації автора йшлося про те, що адміністрація міста має у своєму розпорядженні мережу активно функціонуючих ініціатив для управління ефективністю. Ця робота включає моніторинг і звітування про якість життя населення, моніторинг надання муніципальних послуг, а також участь в реалізації Ініціативи з бенчмаркінгу муніципалітетів провінції Онтаріо та Системи глобальних показників міста. Зокрема, Ініціатива з бенчмаркінгу муніципалітетів провінції Онтаріо представляє собою доволі складний за будовою проект співробітництва з оцінювання ефективності роботи муніципалітетів.

Богдан Вінницький, провідний експерт Міністерства муніципальних справ провінції Онтаріо (Канада) продовжив тему створення систем з оцінки показників діяльності муніципалітетів на прикладі досвіду Онтаріо. Зокрема, у 2000 році у провінції Онтаріо було запроваджено першу в Північній Америці обов'язкову систему оцінювання ефективності роботи муніципалітетів. Нещодавно цій системі оцінювання була присуджена найвища нагорода уряду за інноваційність, успішні результати і демонстраційний ефект, досягнуті за останні 10 років. Стратегічне партнерство провінційного уряду і муніципалітетів Онтаріо в рамках Програми оцінювання дозволило: поліпшити прозорість і підзвітність роботи органів місцевого самоврядування; скоротити дублювання функцій; активізувати поширення знань так кращих практик; впровадити механізми виявлення і реалізації можливостей скорочення витрат на надання послуг; підвищити ефективність і дієвість роботи муніципального сектору в частині виявлення і задоволення потреб населення. Сьогодні муніципалітети

діють як рівноправні партнери провінційних органів влади в частині встановлення пріоритетів і формування набору показників ефективності своєї роботи.

На тему світової системи індикаторів розвитку міст виступила **Хелен Енг**, координатор програм Університету Торонто (Канада). Ця система даних забезпечує проведення глобального порівняльного аналізу і функціонує як місце зберігання даних про муніципалітети різних країн світу. Експлуатацію системи здійснюють працівники дослідницького центру при Університеті Торонто. Сьогодні система налічує 150 міст-учасників і їх кількість продовжує зростати. Дані, що містяться у системі допомагають містам, селищам і економічним регіонам знайти та проаналізувати шляхи підвищення своєї конкурентоспроможності та забезпечення сталості економічного розвитку. За допомогою згенерованих системою даних та сформованих глобальних показників-орієнтирів муніципалітети можуть також пояснити населенню як вони працюють порівняно з іншими муніципалітетами. Система індикаторів розвитку міст працює в партнерстві з багатьма міжнародними організаціями.

У рамках спільної роботи ФКМ та АМУ над проектом МЕРМ впроваджується інноваційний пілотний проект зі створення системи оцінювання ефективності органів місцевого самоврядування в Україні (СОМСУ). Про мету та завдання системи оцінювання ефективності діяльності міст України розповіла **Н.Єременко**, експерт з розробки та впровадження системи оцінювання ефективності діяльності органів місцевого самоврядування в Україні. Вона розповіла, що СОМСУ буде доступною для використання органами місцевого самоврядування, органами державної влади, зацікавленими громадянами через спеціальний веб-ресурс. Розробка та впровадження системи буде випробувана в перших пілотних містах та концентруватиметься на сферах демографії, економічного розвитку, водопостачання та водовідведення, теплопостачання, житловому фонді, охороні здоров'я, освіті.

Завершив роботу Дня місцевого економічного розвитку **О.Кучеренко**, директор проекту «Місцевий економічний розвиток міст України». Він нагадав, що

мета проекту МЕРМ – допомогти містам України подолати перешкоди, що заважають їх економічному розвитку, знайти своє унікальне місце у світі глобальної інтеграції та конкуренції, створити гідні сучасні умови життя для своїх громадян. О.Кучеренко підбив підсумки дискусій та подякував АМУ за спільну роботу, яка ведеться над впровадженням новітніх інструментів місцевого економічного розвитку.

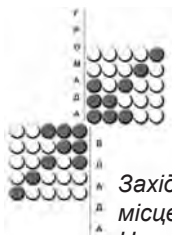
Цього ж дня, 1 липня, під час урочистого прийому з нагоди Дня Канади між АМУ та ФКМ укладено другу щорічну Угоду про внесок щодо продовження співпраці для реалізації заходів у рамках спільного проекту МЕРМ.

Усі презентації, представлені під час Дня місцевого економічного розвитку, доступні для перегляду на сайті Асоціації міст України www.auc.org.ua.

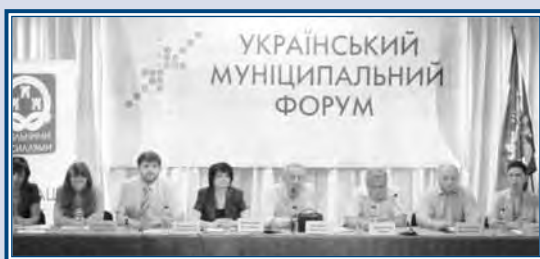

2 липня 2011 року

Літня школа для міських голів «Система якісного муніципального управління в Україні»

Захід проведено в рамках проекту Асоціації міст України та Норвезької Асоціації місцевих і регіональних влад (KS), фінансованого Міністерством закордонних справ Норвегії.

Цьогорічна Літня школа присвячена питанням впровадження систем управління якістю в органах місцевого самоврядування. Програмою було передбачено як розгляд теоретичних засад якісного управління, так і вивчення кращих практик міст. Особливої ваги набуває тема Школи з огляду на те, що близько 60 відсотків учасників Форуму – новообрані міські голови, і для них дуже

корисними стануть здобуті знання з теорії якісного управління та практичний досвід українських міст, які вже реалізують програми з ефективного муніципального управління та застосовують методики надання якісних послуг.

Відкрив засідання Іллічівський міський голова **В. Хмельнюк**. Привітавши учасників, він розповів про досягнення Іллічівська, багаторічну практику впровадження новацій та кращого досвіду. Саме такий підхід до управління містом забезпечив міському голові підтримку іллічівців на виборах багато разів поспіль. Соціальна політика міської влади, підтримка розвитку підприємництва, покращений благоустрій, модернізація житлово-комунального господарства – це все відчувають на власному житті як мешканці, так і численні гості міста, що приїждять на море. В.Хмельнюк побажав Школі успішної роботи та запросив всіх присутніх в Іллічівськ на відпочинок.

Сесія 1. Теоретичні засади впровадження систем якісного управління.

Модератор Школи В.Полтавець, заступник Українського міського голови, розпочала роботу з презентації «Система якісного муніципального управління». У відповідь на існуючі виклики глобалізації органи місцевого самоврядування для забезпечення потреб громадян мають модернізувати управління та вдосконалювати управління. Саме поліпшення у сфері організації

та управління, покращення якості послуг забезпечує впровадження систем якості за міжнародними стандартами. Доповідачка детально зупинилася поняттях якості та система управління якістю, а також деталізувала принципи управління якістю і заходи з їх впровадження в органах місцевого самоврядування.

Обговорення теми якісного управління розпочав **В.Пилипенко**, аудитор органу сертифікації «ПРИРОСТ» української асоціації якості. Його презентація

називалася «Система управління якістю – це, перш за все, система якісного управління». Він детально розкрив питання: чому потрібно впроваджувати та сертифікувати системи управління якістю у відповідності з вимогами міжнародного стандарту ISO 9001-2008 і до кого слід звернутися за сертифікацією системи управління якістю. Також доповідач презентував МЦЯ «ПРИРОСТ» та надав рекомендації щодо впровадження СУЯ в органах місцевого самоврядування.

О.Томнюк, координатор проекту «Міське самоврядування в Україні: програма підвищення кваліфікації та проведення прикладних досліджень», який спільно реалізують Асоціація міст України та Норвезька асоціація місцевих і регіональних влад, розповіла про діяльність проекту. Зокрема, вона повідомила, що трирічний спільний українсько-норвезький проект реалізується в 11 містах двох пілотних областей (Миколаївської та Одеської). Представники цих міст працюють в складі двох робочих груп з підвищення ефективності надання муніципальних послуг у напрямках: управління житловим фондом та охорона здоров'я. Спочатку була розроблена система показників та проведена оцінка якості надання послуг на підставі опитування споживачів. За підсумками представники міст підготували плани підвищення ефективності роботи у відповідних галузях. Робота в рамках проекту продовжується і восени робочі групи зберуться для обговорення виконання планів.

Менеджер програми ПРООН/МПВСП **І.Скалій** присвятила свою презентацію заходам проекту щодо підтримки розвитку інституційної спроможності міст-партнерів для покращення якості муніципальних послуг. Головна мета проекту – розбудувати потенціал органів місцевого самоврядування якісно та ефективно надавати послуги населенню. Для цього проводиться різноманітна діяльність, зокрема, розробляються стратегічні плани розвитку міст, запроваджуються стандарти якості муніципальних послуг, організується навчання для місцевих посадовців, підтримується створення центрів адміністративних послуг.

Експерт офісу Ради Європи **В.Прошко** розповів про Стратегію інновацій та доброго управління на місцевому рівні, прийняту Радою Європи. Зокрема, він зупинився на цілях Стратегії та 12 принципах доброго демократичного врядування.

Сесія 2. Практика впровадження систем якісного управління. Досвід українських міст.

В рамках цієї сесії слухачам Школи були презентовані напрацювання міст з впровадження систем управління якістю та впровадженню міжнародних стандартів якості в роботі органів місцевого самоврядування:

«Від якості справи до якості життя», **Бердянськ**, **О.Романовська**, помічник Бердянського міського голови, уповноважена у справах системи управління якістю.

Вперше міська рада отримала Сертифікат якості послуг у 2003 році і регулярно проходить ресертифікацію. За

роки впровадження СУЯ в міській раді було впроваджено багато новацій. Зокрема, в Бердянську вперше в Україні було створено Центр муніципальних послуг.

В.Полтавець, заступник Українського міського голови, розповіла про досвід **Українки**, де вперше серед малих міст було запроваджено ефективний механізм муніципального управління. У виконавчому комітеті міської ради була розроблена і сертифікована система управління якістю за міжнародними стандартами ISO 9001:2008.

Презентація міста **Славутич** називалася «Впровадження Комплексної системи управління якістю – шлях до досконалого управління містом». Секретар Славутицької міської ради **Л.Льонць**, розповіла, зокрема, про досвід впровадження СУЯ, яке почалося з 2004 року, кращі практики та новації міста, його традиції.

Керуюча справами Чугуївського міськвиконкому **Л.Макаренко** презентувала досвід **Чугуєва** у впровадженні, експлуатації та удосконалення систем управління якістю. Окремо вона зупинилася на досвіді впровадження Правил взаємодії з клієнтами та місць прийому громадян у виконавчому комітеті та комунальних підприємствах міста.

Структурі управління системою якістю та крокам її впровадження у **Лозівській** міській раді була присвячена презентація секретаря ради **Т.Запорожець**.

Коростенський міський голова **В.Москаленко** продемонстрував та прокоментував презентацію «Практичний досвід **м.Коростеня** по впровадженню системи ISO 9001:2000. Він розповів про участь міста в програмах і проектах, які почалися ще 1999 року і стали передумовами до впровадження СУЯ у роботу виконкому міської ради. Отриманий досвід дозволив удосконалити структуру виконкому та регламент його роботи, впорядкувати системи документообігу тощо. На новому сайті міста діє спеціальна рубрика, яка інформує городян про хід реалізації програми з впровадження системи управління якістю.

Усі презентації, представлені під час Літньої школи для міських голів, доступні на сайті АМУ www.auc.org.ua в рубриці АКЦЕНТ.

Змагання серед футбольних команд міських голів

У рамках VII Українського муніципального форуму в Іллічівську 30 червня відбулися змагання серед футбольних команд. За підсумками змагань буде сформовано збірну команду міських голів України для участі у «Євро-2012» серед команд муніципалітетів європейських країн.

Протягом травня–червня 2011 року проводилися зональні змагання (тренування) та формувалися зональні команди - Північної, Південної, Західної та Східної зон.

На іграх в Іллічівську перемогу здобула команда Північної зони, до якої увійшли пред-

ставники Київської, Чернігівської, Сумської, Житомирської та Вінницької областей.

Футбольні змагання між командами муніципалітетів європейських країн традиційно проводяться в країнах, які приймають Чемпіонат Європи з футболу. У 2012 році такі змагання пройдуть в Україні та Польщі. На попередньому чемпіонаті, який проходив в Австрії у 2008 році, команда міських, селищних, сільських голів з нашої країни здобула третє місце. Перше місце тоді посіла команда бургомістрів з Німеччини, друге – команда мерів з Італії.

